

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

MOJCA FURLAN

MENTOR: IZREDNI PROFESOR DR. MARJAN BREZOVŠEK

**POLITIČNO ŽIVLJENJE V LOKALNI SKUPNOSTI
PRIMER: OBČINA POSTOJNA**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2004

KAZALO

KAZALO.....	3
1. UVOD.....	6
2. METODOLOŠKI NAČRT IN HIPOTEZE	8
2.1. DELOVNE HIPOTEZE	8
2.2. METODOLOGIJA.....	9
3. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	10
3.1. LOKALNA SKUPNOST	10
3.2. LOKALNA SAMOUPRAVA	10
3.3. OBČINA	11
3.4. OBČINSKI ORGANI	12
3.4.1. Občinski svet.....	12
3.4.2. Župan.....	13
3.4.3. Nadzorni odbor.....	14
3.5. JAVNA POLITIKA (PUBLIC POLICY).....	14
3.6. IGRALCI (AKTERJI) V PROCESU OBLIKOVANJA IN IZVAJANJA JAVNIH POLITIK.....	15
4. ORGANIZACIJA LOKALNE OBLASTI.....	17
4.1. ORGANIZACIJA DRŽAVNE OBLASTI VS. ORGANIZACIJA LOKALNE OBLASTI.....	17
4.2. RAZMERJE MED OBČINSKIM SVETOM IN ŽUPANOM	18
5. OBLIKOVANJE JAVNIH POLITIK.....	20
5.1. PROCES OBLIKOVANJA IN IZVAJANJA JAVNIH POLITIK	20
5.2. OBLIKOVANJE DNEVNEGA REDA (AGENDA SETTING).....	21
6. LOKALNE JAVNE POLITIKE.....	24
6.1. SPLOŠNO O LOKALNIH ZADEVAH	24
6.2. PRAVNA PODLAGA (NALOGE OBČINE)	24
7. IGRALCI (AKTERJI).....	26
7.1. VRSTE IGRALCEV (AKTERJEV)	26
7.2. ZAKONODAJNA IN IZVRŠILNA OBLAST	26
7.2.1. Državna raven	26
7.2.2. Lokalna raven.....	27
7.3. POLITIČNE STRANKE.....	28
7.4. CIVILNA DRUŽBA (INTERESNE SKUPINE).....	29
8. POLITIČNA PARTICIPACIJA CIVILNODRUŽBENIH IGRALCEV	32
8.1. SPLOŠNO O PARTICIPACIJI CIVILNE DRUŽBE.....	32
8.2. LOKALNE VOLITVE	33
8.3. LOKALNA DEMOKRACIJA - NEPOSREDNO ODLOČANJE V LOKALNI SKUPNOSTI.....	34
8.3.1. Zbor občanov.....	35
8.3.2. Referendum	35
8.3.3. Ljudska iniciativa	35
8.4. PARTICIPACIJA PRI POLITIČNEM ODLOČANJU (NEPOSREDNO LOBIRANJE)	35
8.5. DRUGE OBLIKE PARTICIPACIJE CIVILNE DRUŽBE.....	37
8.5.1. Posredno lobiranje.....	37

8.5.2. Protesti, shodi, stavke, mirne demonstracije	38
9. OBČINSKI SVET OBČINE POSTOJNA	39
9.1. PRAVICE IN DOLŽNOSTI ČLANOV OBČINSKEGA SVETA	39
9.2. SEJE SVETA.....	39
9.3. AKTI SVETA.....	40
9.4. SESTAVA OBČINSKEGA SVETA	41
10. DELOVNA TELES A OBČINSKEGA SVETA OBČINE POSTOJNA.....	43
10.1. SPLOŠNO O DELOVNIH TELESIH	43
10.2. STALNI ODBORI IN KOMISIJE OBČINSKEGA SVETA OBČINE POSTOJNA	43
11. CIVILNA DRUŽBA V OBČINI POSTOJNA.....	48
11.1. DRUŠTVA V OBČINI POSTOJNA	48
12. OBLIKE VPLIVANJA NA POLITIČNO ŽIVLJENJE V OBČINI POSTOJNA	51
12.1. LOKALNE VOLITVE	51
12.1.1. Splošno o volitvah v občinske svete	51
12.1.2. Volitve Občinskega sveta občine Postojna – 1998	52
12.1.3. Volitve Občinskega sveta občine Postojna – 2002	54
12.1.4. Splošno o volitvah za župana	55
12.1.5. Volitve za župana Občine Postojna – 1998.....	56
12.1.6. Volitve za župana Občine Postojna – 2002.....	57
12.2. LOKALNA DEMOKRACIJA – OBLIKE NEPOSREDNEGA ODLOČANJA V OBČINI POSTOJNA.	58
12.2.1 Zbor občanov.....	58
12.2.2. Lokalni referendum	59
12.2.3. Ljudska iniciativa v občini Postojna	60
12.2.4. Primer: Referendum Poček	60
12.2.5. Dejansko stanje pri neposrednem odločanju.....	63
12.3. PARTICIPACIJA OBČANOV V ODBORIH OBČINSKEGA SVETA OBČINE POSTOJNA.....	65
12.4. VPLIV CIVILNE DRUŽBE NA PROCES POLITIČNEGA ODLOČANJA (NEPOSREDNO LOBIRANJE)	65
12.5. DRUGE OBLIKE PARTICIPACIJE CIVILNE DRUŽBE V OBČINI POSTOJNA.....	71
12.5.1. Posredno lobiranje.....	71
12.5.2. Protesti, shodi, mirne demonstracije.....	73
13. SKLEP.....	74
14. LITERATURA	77
PRILOGE	81
A) VPRAŠALNIK O VPLIVANJU POSTOJNSKIH DRUŠTEV NA LOKALNO POLITIČNO ŽIVLJENJE ..	81

1. UVOD

Politično življenje v lokalni skupnosti je širok in obsežen pojem, ki zajema celo vrsto aktivnosti prebivalcev, ki živijo na tem območju. Zato sem se v svoji diplomski nalogi osredotočila na definicijo, ki politično življenje razume kot:

- proces političnega odločanja oziroma proces oblikovanja in izvajanja (lokalnih) javnih politik (public policy),
- lokalne volitve,
- lokalno demokracijo – neposredno odločanje občanov z referendumom, zborom občanov ali ljudsko iniciativo ter
- druge oblike posredne politične participacije občanov v lokalni skupnosti (vplivanje na medije, lobiranje, protesti, demonstracije...)

Javna politika, tako na državni kot na lokalni ravni, posega na raznovrstna področja vsakdanjega življenja njenih prebivalcev (gospodarsko, kmetijsko, kulturno, izobraževalno, socialno, zdravstveno, infrastrukturno...področje). Oblikuje in izvaja se znotraj pristojnih institucij zakonodajne in izvršilne oblasti, pri tem pa skuša upoštevati tudi mnenja in predloge civilne družbe.

Že sam obstoj lokalne samouprave, ki je temeljna osnova demokratičnega političnega življenja, omogoča lokalnim skupnostim, da same upravljajo s svojimi lokalnimi zadevami. Ustrezati mora težnjam in zahtevam lokalnega prebivalstva, da sodelujejo pri oblikovanju lokalne javne politike ter tako izrazijo svoje interese.

Ker je raziskovanje političnega življenja v lokalni skupnosti na celotnem ozemlju Slovenije za mojo nalogo preobsežno, sem svojo analizo usmerila na konkreten primer lokalne skupnosti. Izbrala sem si občino Postojna, ker sem njena občanka.

Predstavniško telo v lokalni skupnosti zastopa občinski svet, ki je predstavnik lokalnega prebivalstva in sprejema najpomembnejše odločitve v občini. Vlogo izvršilnega organa ima župan, ki skrbi za izvajanje sprejetih odločitev občinskega sveta, ima pa tudi druge pomembne funkcije. To sta ključna organa pri kreiranju političnega življenja v lokalni skupnosti. Poleg njiju pa imajo pomembno vlogo pri oblikovanju lokalne javne politike tudi delovna telesa – odbori in komisije občinskega sveta, v katerih se razpravlja o reševanju specifičnih problemov občine.

Ključni igralci pri oblikovanju in izvajanju lokalne javne politike so tako občinski svet, župan ter delovna telesa občinskega sveta. Le-ti imajo dominanten položaj in monopol nad političnim odločanjem. Poleg njih imajo v procesu oblikovanja lokalnih javnih politik možnost participacije in sodelovanja tudi civilnodružbeni igralci. Nekateri posamezniki imajo možnost sodelovanja v občinskih odborih, večina civilnodružbenih igralcev pa lahko le posredno sodeluje pri političnem odločanju in sicer z lobiranjem pri občinskih organih. Ker so posamezniki redkokdaj aktivni kot individualni igralci v političnem odločanju, sem svojo pozornost in raziskavo usmerila v politično participacijo ene od oblik združevanja civilne družbe – društva.

Pomembna in najbolj neposredna oblika politične participacije so prav gotovo lokalne volitve, kjer lokalno prebivalstvo odloča o tem, kdo bo zastopal njihovo voljo. Občani volijo predstavnike v občinski svet, izbirajo pa tudi župana.

Prebivalci lokalne skupnosti imajo tudi pravico do neposrednega odločanja in sicer z referendumom, ljudsko iniciativo ali zborom občanov. Tako lahko direktno sodelujejo pri oblikovanju lokalnih politik.

Poleg neposredne participacije v lokalnem političnem življenju imajo interesne skupine in drugi igralci iz sfere civilne družbe možnost vplivati tudi posredno. Ponavadi lahko pomembno prispevajo k oblikovanju javne politike z vplivanjem na javno mnenje prek medijev, lahko organizirajo ali se udeležijo javnih demonstracij, protestov ali shodov in tako prepričajo odločevalce, da prisluhnejo njihovim interesom.

2. METODOLOŠKI NAČRT IN HIPOTEZE

2.1. Delovne hipoteze

Na primeru občine Postojna bom predstavila ključne igralce lokalne oblasti in civilnodružbene igralce, ki oblikujejo politično življenje v občini. Pogledala bom kako se odvija proces sprejemanja določene javne politike, ter raziskala kdo vse lahko sodeluje v tem procesu oziroma kakšne so možnosti in načini vplivanja posameznih igralcev na ta proces. Pregledala bom rezultate in udeležbo na volitvah leta 1988 in leta 2002. Raziskala bom tudi kako se izvaja lokalna demokracija, koliko pobud za neposredno odločanje občanov občine Postojna (zbor občanov, referendum, ljudska iniciativa) so v času svojega delovanja podale posamezne vrste igralcev.

Preverjala bom naslednje hipoteze:

H1: Občani občine Postojna se ne zavedajo, da lahko s svojim glasom na lokalnih volitvah prispevajo h kreiranju političnega življenja.

H2: Civilnodružbene organizacije v občini Postojna ne poznajo svojih pravic pri neposrednem odločanju, ki so zapisane v Ustavi RS, zakonu o lokalni samoupravi in statutu Občine Postojna.

H3: Društva v občini Postojna pogosto neposredno lobirajo oziroma sodelujejo z občinskimi organi (župan, občinski svet oz. politične stranke v njem, delovna telesa) ter tako pomembno prispevajo k oblikovanju lokalne javne politike.

H4: Lokalni mediji v občini Postojna imajo pomembno vlogo pri oblikovanju politične javnosti.

2.2. Metodologija

Svojo diplomsko nalogo sem si zastavila predvsem kot raziskovalno nalogo, kajti skušala bom raziskati kako so posamezni igralci dejavni v političnem življenju občine Postojna. Zato bom za čim boljše, objektivne in preverljive rezultate uporabila naslednje metode in tehnike:

- pregled sekundarnih in pravnih virov (Ustava RS, zakon o lokalni samoupravi, zakon o lokalnih volitvah, zakon o društvih, statut Občine Postojna, poslovnik Občinskega sveta občine Postojna, Uradni list - podatki o udeležbi na lokalnih volitvah leta 1998 in 2002 in lokalnem referendumu);
- razdelila bom ankete oziroma vprašalnike med predstavnike civilne družbe (predvsem društva) ter naredila podrobno analizo vprašanj;
- pregled periodičnega tiska in internetnih strani.

3. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

3.1. Lokalna skupnost

»Lokalna skupnost je družbena skupnost na določenem območju, navadno na območju enega ali več medsebojno povezanih naselij. Je naravna življenjska skupnost, nastala z naselitvijo ljudi na določenem območju, bistveno manjšem od območja države, ki je tako razdeljena na večje ali manjše število lokalnih skupnosti« (Grad, 1999: 321).

»V lokalni skupnosti ljudje zadovoljujejo svoje potrebe, ki so povezane z življenjem v taki skupnosti in jih je mogoče reševati le na skupen način, hkrati pa so lokalne potrebe in interesi drugačni od državnih« (Grad, 1999: 321).

Značilno za lokalno skupnost je, da njeni prebivalci sami upravljajo z lokalnimi zadevami. To se dogaja zgolj dejansko, če pa se dogaja na podlagi posebnega pravnega položaja lokalne skupnosti, govorimo o lokalni samoupravi (Grad, 1999: 322).

Lokalno skupnost bi lahko označili z njenimi bistvenimi elementi:

- določeno ozemlje (teritorij),
- ljudje naseljeni na tem ozemlju,
- potrebe teh ljudi,
- dejavnosti za zadovoljevanje teh potreb in
- zavest o pripadnosti skupnosti, ki ji ljudje pripadajo.

Poznamo ožji tip lokalne skupnosti – občino in širši tip lokalne skupnosti, ki se od države do države razlikuje, to so na primer okraji, pokrajine, dežele, regije, grofije (Grad, 1999: 322).

3.2. Lokalna samouprava

»Za lokalno samoupravo je značilno, da omogoča in zagotavlja lokalni skupnosti neko stopnjo neodvisnosti, zlasti v razmerju do države. Gre za samoupravni položaj lokalne skupnosti, ki omogoča prebivalcem lokalne skupnosti, da v določeni meri samostojno upravljajo z lokalnimi zadevami. Tak položaj je lokalni samoupravi podelila država z zakonom ali ustavo« (Grad, 1999: 322).

Konstitutivni elementi lokalne samouprave so (glej Grad, 1999: 323 in Šmidovnik, 1995: 29):

- teritorialni element (lokalna skupnost),

- funkcionalni element (lastno delovno področje),
- organizacijski element (opravljanje nalog neposredno ali po svojih organih),
- materialno-finančni element (lastna finančna in materialna sredstva) in
- pravni element (lastnost pravne osebe).

K zgornjim točkam bi bilo potrebno prišteti še lokalno zavest, ki je pomembna za uresničevanje lokalne samouprave. Lokalna zavest se kaže v občutku pripadnosti in medsebojne solidarnosti prebivalcev lokalne skupnosti in v tem, da v lokalni samoupravi njeni prebivalci vidijo možnosti uveljavitve (Grad, 1999: 323).

3.3. Občina

Občina je prva in temeljna oblika lokalne skupnosti, ki je nastala iz težnje po funkcijski mobilnosti in učinkovitosti. Lahko bi rekli, da :

- je najvažnejši tip lokalne samouprave,
- ima položaj samoupravnosti in
- je nastala v okviru zgodovinsko naravno nastale lokalne skupnosti (naselja).

V 139. členu Ustave Republike Slovenije je občina opredeljena kot samoupravna lokalna skupnost, ki je hkrati tudi edina obvezna samoupravna lokalna skupnost. Na tej podlagi je zakon o lokalni samoupravi opredelil občino kot temeljno lokalno skupnost. Območje občine obsega eno ali več naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev.

Občina se, po določilih ustave, ustanovi z zakonom, vendar po prej opravljanem referendumu. Z njim se ugotovi volja prebivalcev na območju, kjer naj bi se ustanovila občina.

V pristojnost občine (prvi odstavek 140. člena Ustave) spadajo lokalne zadeve, ki jih občina lahko ureja samostojno in ki zadevajo prebivalce občine. Ker ustava ni podrobneje razčlenila lokalnih zadev, je to dopolnil zakon o lokalni samoupravi. Ta zakon določa, da občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena, ki se določijo s splošnim aktom občine ali z zakonom (Grad, 1999: 331).

»Naloge občine je mogoče razdeliti na urejanje družbenih razmerij v občini in izvajanje predpisov. Po vsebini pa so naloge občine predvsem v tem, da gospodari z občinskim

premoženjem, zagotavlja red in mir ter zagotavlja opravljanje komunalnih, socialnih in okoljevarstvenih nalog« (Grad, 1999: 331).

3.4. Občinski organi

Po veljavni zakonodaji imamo v Sloveniji naslednje občinske organe:

- občinski svet,
- župan in
- nadzorni odbor.

3.4.1. Občinski svet

Je predstavniško telo občine, najpomembnejši in najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti v občini. Poleg tega pa odloča še o drugih zadevah, ki jih določata statut in zakon. Predstavnike v njem volijo prebivalci občine za obdobje štirih let na podlagi splošne in enake volilne pravice z neposrednim in tajnim glasovanjem. Člani predstavniškega telesa lokalne skupnosti opravljajo svojo funkcijo nepoklicno za mandatno obdobje štirih let (Grad, 1999: 334–335; Vlaj, 1998: 274; 16. člen statuta Občine Postojna).

Občinski svet ima, v okviru pravic in dolžnosti občine, predvsem urejevalno, volilno in nadzorno funkcijo ter funkcijo odločanja o konkretnih zadevah. Zakon o lokalni samoupravi podrobneje razčlenjuje pristojnosti občinskega sveta in sicer, da le-ta:

- sprejema statut občine;
- sprejema odloke in druge občinske akte;
- sprejema prostorske in druge plane razvoja občine;
- sprejema občinski proračun in zaključni račun;
- daje soglasje k prenosu nalog iz državne pristojnosti na občino;
- imenuje in razrešuje člane nadzornega odbora ter člane komisij in odborov občinskega sveta;
- nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta;
- daje mnenje k imenovanju načelnikov upravnih enot;
- imenuje in razrešuje predstavnike občine v sosvetu načelnika upravne enote;
- odloča o pridobitvi in odtujitvi občinskega premoženja, če ni s tem zakonom drugače določeno;

- imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin;
- odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon in statut občine.

Občinski svet odloča tudi o na občino z zakonom prenesenih zadevah iz državne pristojnosti, če zakon ne določa, da o teh zadevah odloča drug občinski organ (17. člen statuta Občine Postojna).

»Odloke in druge akte, ki jih sprejema občinski svet, mu predlaga v sprejem župan, komisije in odbori občinskega sveta in vsak član občinskega sveta. Občinski svet sprejema odločitve z večino glasov navzočih članov (relativna večina), veljavno pa lahko sklepa, če je na seji navzoča večina članov. Svoje delo ureja s poslovnikom in statutom občine« (Grad, 1999: 335).

Vsak občinski svet mora po zakonu o lokalni samoupravi ustanoviti komisijo za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja, ki jo imenuje izmed članov občinskega sveta. Občinski svet lahko ustanovi tudi druge komisije in odbore kot svoja delovna telesa. Člane komisij in odborov imenuje izmed članov občinskega sveta, lahko pa tudi izmed drugih občanov, vendar največ polovico članov. Delovno telo občinskega sveta vodi član občinskega sveta. Članstvo v komisiji ali odboru občinskega sveta ni združljivo s članstvom v nadzornem odboru občine ali z delom v občinski upravi.

Občinski svet lahko kot svoja posvetovalna telesa z odlokom ustanovi tudi krajevne, vaške ali četrtne odbore. Člane teh odborov imenuje in razrešuje občinski svet. Imenuje jih izmed prebivalcev posameznih ožjih delov občine, če v občini niso ustanovljeni ožji deli, pa izmed prebivalcev posameznih območij občine, določenih z odlokom.

3.4.2. Župan

Je izvršilni, individualni organ, katerega glavna naloga je, da vodi delo občinske uprave ter predstavlja in zastopa občino. Župan predlaga občinskemu svetu odloke in druge akte iz pristojnosti občinskega sveta ter skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta. Je edini, ki je pristojen za predlaganje proračuna in zaključnega računa občine. Skrbi za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine. Župan sklicuje in vodi seje občinskega sveta (Grad, 1999: 337-338; Vlaj, 1998: 275; 36. člen statuta Občine Postojna).

Župan je po zakonu o lokalni samoupravi varuh zakonitosti in ustavnosti delovanja občinske samouprave. Zadrži lahko objavo splošnega akta občine, če meni, da je neustaven ali

nezakonit in predlaga občinskemu svetu, da o njem ponovno odloči na prvi naslednji seji, pri čemer mora navesti razloge za zadržanje. Če občinski svet vztraja pri svoji odločitvi, se splošni akt objavi, župan pa lahko vloži pri ustavnem sodišču zahtevo za oceno njegove skladnosti z ustavo in zakonom (37. člen statuta Občine Postojna).

Župan lahko zadrži izvajanje odločitve občinskega sveta, če meni, da je nezakonita, ali je v nasprotju s statutom ali drugim splošnim aktom občine. Župan lahko predlaga občinskemu svetu, da o njej ponovno odloči na prvi naslednji seji, pri čemer mora navesti razloge za zadržanje. Ob zadržanju izvajanja odločitve občinskega sveta župan opozori pristojno ministrstvo na nezakonitost take odločitve. Če občinski svet ponovno sprejme enako odločitev, lahko župan začne postopek pri upravnem sodišču. Če se odločitev občinskega sveta nanaša na zadevo, ki je z zakonom prenesena v opravljanje občini, župan opozori pristojno ministrstvo na nezakonitost oziroma neprimernost take odločitve (37. člen statuta Občine Postojna).

Izvoljen je po absolutnem dvokrožnem večinskem volilnem sistemu, za mandatno dobo štirih let, na neposrednih splošnih volitvah.

3.4.3. Nadzorni odbor

Je poseben občinski organ, ki nadzoruje finančno poslovanje občine. Opravlja nadzor nad upravljanjem z občinskim premoženjem, nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev ter nadzoruje neposredne uporabnike proračunskih sredstev in njihovo poslovanje. Člane nadzornega odbora voli občinski svet za mandatno dobo članov občinskega sveta, svoje delo pa opravljajo nepoklicno (Grad, 1999: 338; Vlaj, 1998: 275; 40. in 41. člen statuta Občine Postojna).

3.5. Javna politika (public policy)

Ena najpreprostejših definicij javne politike je Dayeva, ki pravi, da je javna politika karkoli si vlada¹ izbere, da bo naredila ali ne naredila. Odgovarja pa tudi na vprašanja zakaj to dela in kakšno spremembo dosega. Javna politika se lahko ukvarja z različnimi področji: obrambna politika, okoljska politika, zunanje zadeve, šolska politika, socialna politika, gospodarska politika, zdravstvena politika itd. (glej Dye, 1995: 2).

---

¹ Dye v izvorniku uporablja pojem government, ki ga tu lahko razumemo širše – kot sinonim za odločevalske ustanove (zakonodajno in izvršno oblast) in ne le kot izvršno oblast (ang. “executive”) (Fink Hafner, 2002b:12).

Jenkins (v Kraševac, 2002: 5) je podal natančnejšo definicijo, ki javno politiko opredeli kot niz medsebojno povezanih odločitev, ki jih sprejme politični igralec ali skupina igralcev. Nanaša se na izbor ciljev in sredstev, s katerimi naj bi te cilje dosegli. Izbrani cilji in sredstva za njihovo doseglo naj bi bila znotraj specifičnega prostora, v katerem imajo ti igralci možnost zastavljene cilje tudi uresničiti.

Javno politiko lahko opredelimo tudi kot dolgo vrsto bolj ali manj povezanih izbir, sem štejemo tudi odločitve ne delovati, ki jih sprejmejo vladna telesa in uradniki (Dunn, 1994: 70; Fink Hafner, 2002b: 13).

»Javne politike so politične odločitve oziroma uradna pravila obnašanja, ki so zavezujoča na teritoriju, ki ga upravlja in nadzoruje pristojna državna avtoriteta. Odločanje o javnih politikah je monopol političnih odločevalcev, ki odločajo tudi o uporabi instrumentov in mehanizmov za izvajanje javnih politik. O javnih politikah odločajo politični odločevalci v ustanovah političnega sistema« (Fink Hafner, 2002b: 13).

Če združimo zgornje opredelitve, lahko rečemo, da je javna politika oblikovana in sprejeta z namenom razrešitve določenega javnega problema. Oblikovanje javne politike je proces, v katerem ponavadi sodeluje večje število igralcev (posameznikov, skupin, organizacij, institucij), ki sprejemajo večje število odločitev. Da pa politika lahko pridobi pridevnik javna, je v tem procesu nujno sodelovanje političnih igralcev (vlada in parlament) (Kraševac, 2002: 6).

Javne politike se med seboj razlikujejo, zato jih lahko razdelimo po različnih kriterijih. Najosnovnejši sta delitvi po (glej Fink Hafner, 2002: 14; Kraševac, 2002: 7):

- družbenem področju na katerega posegajo javne politike (kulturno, kmetijsko, socialno, okoljsko, gospodarsko... področje) in
- ravni, na kateri se oblikuje javna politika. Glede na to, kdo jo oblikuje in na katerem političnem teritoriju velja, lahko govorimo o občinski, regionalni, deželni, zvezni in evropski politiki.

3.6. Igralci (akterji) v procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik

Oblikovanja javnih politik si vsekakor ne moremo predstavljati brez subjektov, ki sodelujejo pri javnopolitičnem procesu. Ključni igralci v tem procesu prihajajo iz sfere države, to so: parlament (vključno s političnimi strankami in poslanci v njem, delovna telesa, strokovne

službe), vlada, predsednik države, sodišča, državna uprava, lokalne skupnosti (subjekti in njihovi organi), paradržavne ustanove (razne agencije in skladi) (Kraševac, 2002: 9).

Na lokalni ravni sta ključna (državna oziroma občinska) igralca občinski svet, ki odloča o najpomembnejših zadevah lokalnega pomena ter župan, ki je izvršilni organ občine.

Iz sfere družbe (civilnodružbeni, nedržavni igralci) prihajajo neparlamentarne politične stranke, interesne skupine (delodajalske, delojemalske organizacije, prostočasne in humanitarne organizacije, cerkve ...), družbena gibanja, raziskovalne organizacije, množični mediji in ne nazadnje državljani (ki pišejo pisma in vloge ustreznim ustanovam, demonstrirajo, podpisujejo peticije...) (Fink Hafner, 2002b:16; Kraševac, 2002: 9).

Prav tako kot na državni ravni tudi na lokalni delujejo različne interesne skupine, neparlamentarne oziroma »nesvetniške« politične stranke, mediji in drugi civilnodružbeni igralci.

4. ORGANIZACIJA LOKALNE OBLASTI

4.1. Organizacija državne oblasti vs. organizacija lokalne oblasti

»Strukturo in položaj lokalnih organov ter njihova medsebojna razmerja lahko opredelimo kot organizacijo lokalne samouprave oziroma organizacijo lokalne oblasti« (Grad, 1998: 35).

Pri lokalni samoupravi gre za takšno obliko upravljanja, pri kateri se lokalna skupnost sama upravlja. Z vidika demokratičnosti bi bilo idealno, da bi prebivalci lokalne skupnosti neposredno sami upravljali z lokalno skupnostjo. V sodobni lokalni skupnosti je to nemogoče, ker so potrebe, ki se v njej zadovoljujejo preveč raznovrstne in zapletene, da bi o njih odločali vsi občani in ker sodobno življenje nenehno terja hitro odločanje. Zato je sprejemanje vseh odločitev, ki se tičejo lokalne samouprave, poverjeno različnim organom lokalne skupnosti (Grad, 1999: 324).

Čeprav ima lokalna samouprava drugačno naravo od državne organizacije, so funkcije lokalne oblasti v precejšnji meri podobne oblastnim funkcijam države, kar velja tudi za razmerja med organi, ki izvajajo te funkcije. Zato se tudi v razpravah o lokalni organizaciji pogostokrat uporabljajo pojmi, ki se nanašajo na državno organizacijo, hkrati pa se ta organizacija primerja z organizacijo lokalne samouprave (Grad, 1998, 35).

Državna oblast se uresničuje prek različnih oblastnih funkcij države. V tem okviru je treba državno funkcijo razumeti kot zbir istovrstnih oblastnih dejavnosti države, ki jih v sodobni državi izvajajo različni državni organi. Te funkcije so zakonodajna, izvršilna in sodna. Zakonodajna funkcija je tista funkcija države, v okviru katere državna oblast izdaja zakone (poleg ustave) najvišje pravne akte v državi in s tem postavlja okvir in meje izvajanju drugih državnih funkcij. Izvršilno funkcijo izvajajo izvršilni organi, med katere lahko štejemo državnega poglavarja, vlado in upravne organe. Vsebina te funkcije je izvrševanje zakonov, ki jih sprejeme zakonodajno telo. Poleg teh dveh oblasti poznamo še sodno oblast, ki jo imajo različna sodišča (Grad, 1998: 35-36).

Funkcije lokalne samouprave so podobne državnim funkcijam, zato lahko tudi v okviru lokalne samouprave govorimo o nekakšni zakonodajni (funkciji sprejemanja odločitev) in izvršilni funkciji.²

---

² Bistvena razlika med državno in lokalno samoupravo je, da sodna funkcija pripada samo državi (Grad, 1998:37).

Te funkcije največkrat tudi v lokalni skupnosti opravljajo različni lokalni organi (Grad, 1998: 37). Pristojnosti sveta lokalne skupnosti so v glavnem podobne pristojnostim zakonodajnega telesa v državi. Svet sprejema temeljne akte in druge odločitve, opravlja volilno, nadzorno in druge najpomembnejše funkcije lokalne samouprave. Odločitve sveta lokalne skupnosti izvršujejo izvršilni in upravni organi lokalne samouprave. Izvršilno funkcijo lahko opravlja več organov ali en sam ali celo posamične osebe. Ureditve glede tega so v posameznih sistemih lokalne samouprave precej različne. Ponekod skrbijo za izvrševanje odločitev sveta eden ali več odborov, drugje posebno kolegijsko telo, pogosto pa ena sama oseba – župan (Grad, 1999: 325).

Vendar lahko funkcije lokalne samouprave le pogojno primerjamo z državnimi funkcijami, saj je v lokalni skupnosti zaradi njene narave najpomembnejše odločanje v predstavniških organih te skupnosti, ne pa v organih, ki skrbijo za izvrševanje odločitev predstavniškega telesa. Zato sta vsebina in način odločanja v lokalni samoupravi toliko različna od državnega odločanja, da ni mogoče neposredno prenašati modela državne organizacije na raven lokalne samouprave. Zlasti to velja za načelo delitve oblasti. Na lokalni ravni sta funkcija političnega odločanja in upravnega izvrševanja bistveno bližji, kar se kaže na različne načine. S funkcionalnega vidika se kaže zlasti v tem, da predstavniško telo pogosto neposredno sodeluje pri izvrševanju lastnih odločitev, s personalnega vidika pa zlasti v tem, da se nosilci izvršilne funkcije ponekod volijo izmed članov predstavniškega telesa ali pa izvoljeni nosilec izvršilne funkcije vodi predstavniško telo (Grad, 1998: 37).

Šmidovnik pravi, da je podobnost parlamenta in predstavniškega organa na lokalni ravni le v tem, da sta oba izvoljena na splošnih, enakih in tajnih volitvah. Razlike pa vidi predvsem v funkcijah. »Predstavniški organ lokalne skupnosti ni zakonodajni organ, kakršen je parlament, pač pa je v pretežni meri izvršilni organ, ki odloča o vseh najpomembnejših konkretnih zadevah lokalne skupnosti« (Šmidovnik, 1995: 114).

4.2. Razmerje med občinskim svetom in županom

Zakon o lokalni samoupravi je najprej (do kasnejših sprememb v letu 1998), glede organov v občinah in njihovih medsebojnih razmerij – predvsem med občinskim svetom in županom, izhajal iz stališča stroge delitve oblasti.

To se je kazalo tudi v tem, da je občinski svet izmed sebe izvolil predsednika in da je bil župan lahko vabljen na seje in na njih sodeloval na način, ki mu ga je ob vsakokratnem sklicu in poteku seje predvidel predsednik občinskega sveta. Nespametnost takega modela delitve oblasti med organi se je izkazala kmalu po volitvah leta 1994, posebej v občinah, kjer sta bila občinski svet oziroma njegov predsednik na eni strani in župan na drugi strani iz različnih političnih strank. Takšne sistemske ovire so prepogosto hromile delovanje organov v občini, zato so bile nujne spremembe zakona. Najpomembnejše novosti, ki so jih prinesle leta 1998 spremembe zakona o lokalni samoupravi, so na novo uredile medsebojna razmerja med organoma. Delo občinskega sveta po novem vodi župan, kajti preveč ostra ločitev na organe, ki sprejemajo odločitve in tiste, ki jih izvršujejo za lokalno samoupravo ni primerna. Uspešno delovanje lokalne samouprave zahteva spodbujanje k povezovanju in sodelovanju občinskih organov. Za učinkovito uresničevanje javnih zadev lokalnega pomena je najprimernejša rešitev v povezanosti in soodvisnosti občinskega sveta in župana (glej Grafenauer, 2000: 415-416).

5. OBLIKOVANJE JAVNIH POLITIK

5.1. Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik

Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik je dolgotrajen, kompleksen proces, ki gre skozi več različnih proceduralnih faz (glej Fink Hafner 2002b: 17; Grdešić, 1995: 53-56):

- postavitve problema na dnevni red (agenda-setting),
- oblikovanje javnih politik oz. javnopolitičnih alternativ (policy alternatives),
- odločanje, uzakonjanje javne politike (legalizacija),
- izvajanje sprejete javne politike (implementacija) in
- vrednotenje učinkov javne politike (evalvacija).

Tabela 5.1: Proces političnega odločanja o javni politiki

FAZE PROCESA OBLIKOVANJA IN IZVAJANJA JAVNIH POLITIK	PROCES POLITIČNEGA ODLOČANJA O JAVNI POLITIKI
1. OBLIKOVANJE DNEVNEGA REDA	politični odločevalci zaznavajo problem, tehtajo njegove značilnosti in se odločajo, da ga uvrstijo na institucionalni dnevni red ali ne; nedržavni igralci (civilnodružbeni igralci) lahko opozarjajo in prepričujejo politične odločevalce o obsegu in pomenu določenega problema ter o potrebi po državnem vpletanju v njegovo reševanje
2. OBLIKOVANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV	različni javnopolitični igralci predlagajo različice rešitve istega družbenega problema ali pa celo na podlagi različne opredelitve, v čem je problem, predlagajo načelno različne javne politike
3. LEGALIZACIJA (UZAKONITEV) IZBRANE REŠITVE	praviloma parlament sprejeme enega izmed alternativnih predlogov (ga uzakoni); na določeni ravni javno politiko določa tudi izvršna oblast
4. IMPLEMENTACIJA (IZVAJANJE)	izvršna oblast praviloma izvaja sprejete javne politike, lahko pa to dejavnost prenese na zasebne igralce
5. EVALVACIJA (VREDNOTENJE)	politično evalvacijo opravljajo politični igralci in prizadeti državljani (civilnodružbeni igralci) s svojimi izjavami – ocenami učinkov javnih politik in drugimi oblikami politične dejavnosti (demonstracije, peticije, protesti...)

Vir: Fink Hafner, 2002b: 23

Vsaka posamezna faza procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik vsebuje določene aktivnosti in akcije pristojnih igralcev, ki vstopajo v proces političnega odločanja. V posameznih fazah lahko poleg političnih odločevalcev nastopajo tudi drugi igralci, ki pomembno prispevajo k oblikovanju in izvajanju določene javne politike, ponavadi jih povezuje skupni interes za rešitev specifičnega problema. Civilnodružbeni igralci lahko prispevajo svoje ideje in izražajo svoje interese predvsem v prvi fazi, fazi oblikovanja dnevnega reda in drugi fazi, fazi oblikovanja alternativnih rešitev. Tretja faza, faza uzakonitve javne politike je faza, ki izključno pripada le odločevalcem (zakonodaji). V zgornji tabeli (tabela 5.1) so podrobneje prikazane naloge in aktivnosti v posameznih fazah procesa političnega odločanja ter ključni igralci, ki vstopajo v ta proces.

Zaradi narave problema, ki ga raziskujem, bom izhajala iz predpostavke, da se na lokalni ravni odvija proceduralno in institucionalno podoben proces političnega odločanja, le vsebina in način odločanja sta drugačna. Menim, da se oblikovanje lokalnih javnih politik prav tako začne s fazo oblikovanja dnevnega reda, nadaljuje z oblikovanjem alternativnih rešitev, nato sledi faza odločanja oziroma uzakonitve (na lokalni ravni predvsem sprejem posamičnega občinskega akta). Na koncu gre določena lokalna javna politika še skozi fazo implementacije in nazadnje evalvacije. Vsebina lokalnih javnih politik je, v nasprotju z javnimi politikami na državni ravni, veliko bolj konkretna in praktična, saj zadeva neposredno občane, ki živijo in delajo v lokalni skupnosti. Tudi struktura političnih igralcev, ki vstopajo v proces oblikovanja in izvajanja lokalnih javnih politik, je precej drugačna. Lokalne oblasti (občinski svet, župan) imajo, v nasprotju s političnimi odločevalci (parlament, vlada) na državni ravni, predvsem drugačne naloge in pristojnosti. Za igralce, ki prihajajo iz sfere civilne družbe pa ni večjih razlik. Obstaja sicer splošno mnenje, da so civilnodružbeni igralci bolj dejavni na lokalnih ravneh, ker se tam odloča o zadevah, ki se jih neposredno tičejo.

Ker je preučevanje posameznih faz preobsežno in ker je za mojo analizo pomembna predvsem faza, kjer najpogosteje sodelujejo civilnodružbeni igralci, bom pozornost posvetila le prvi, fazi oblikovanja dnevnega reda.

5.2. Oblikovanje dnevnega reda (agenda setting)

S postavitvijo določenega javnopolitičnega problema na dnevni red se začne proces oblikovanja in izvajanja javnih politik. Po mnenju mnogih avtorjev (Grdešić, Fink Hafner) je

proces oblikovanja dnevnega reda oziroma faza iniciative ključna faza procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik, saj ne morejo potekati nikakršne dejavnosti in ni mogoče sprejemati nobenih odločitev o določeni tematiki, dokler le-te ne pridejo na dnevni red ustreznih, legitimnih političnih institucij (Lajh, 2002: 30).

S fazo iniciative je določen čas in aktivnosti, s katerimi se začne celoten proces oblikovanja in izvajanja javnih politik. Grdešić (1995: 57) meni, da je znotraj te faze potrebno analitično razlikovati med:

- zaznavo in definicijo problema,
- mobilizacijo in agregacijo igralcev v posameznih fazah problema in
- izbor in opredelitev vsebine dnevnega reda v legitimnih političnih institucijah.

»S procesom oblikovanja dnevnega reda se odloča o prihodnjem odločanju oziroma neodločanju in se opredeli celotna osnova prihodnjega procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik: problemski kontekst, ključni igralci, cilji odločanja, razpoložljivi viri... Oblikovanje dnevnega reda je tesno povezano z zaznavo relativnih družbenih problemov in (ne)sposobnostjo transformacije teh družbenih problemov v predmet političnega odločanja« (Lajh in Kustec Lipicer, 2002: 30).

Odločitev o tem kaj je družbeni problem je nedvomno ključno za proces političnega odločanja, celo pomembnejše o odločitvi za njegovo rešitev. Teoretično se lahko nek družben problem oziroma faza iniciative kar zgodi, vendar pa realnost kaže drugače (glej Dye, 1995 :301). »Zaznava problema, kot ključna predhodna faza oblikovanja dnevnega reda, je namreč odvisna predvsem od tega, kdo zazna problem oziroma kdo se zavzema za njegovo rešitev. Če ga zaznajo nosilci politične moči, je verjetnost, da se problem znajde na dnevnem redu, zagotovo večja, kot če se zahteva po spremembi porodi nedržavnim igralcem« (Lajh in Kustec Lipicer, 2002: 30).

V odprti, demokratični, pluralni družbi so kanali dostopa in komunikacije z odločevalci vedno odprti, tako da lahko kakršenkoli problem postane javnopolitični problem in je tako uvrščen na dnevni red nacionalnih vlad. Posamezniki in organizirane skupine s tem, ko opredelijo problem in predlagajo njegove rešitve, lažje dostopajo do odločevalcev ter vplivajo na izvajanje javne politike.

Oblikovati in predelovati družben problem, usmerjati pozornost nanj in pritiskati na odločevalce, da nekaj naredijo, so pomembne politične taktike. Teh taktik se največkrat poslužujejo vplivni posamezniki, politične stranke, organizirane interesne skupine, množični mediji (glej Dye, 1995: 301).

Za uspešno reševanje javnopolitičnih problemov je potrebna cela vrsta aktivnosti. Za igralce, ki vstopajo v proces oblikovanja dnevnega reda, je dobro poznavanje javnopolitične tematike ter ustrezna, pravočasna identifikacija pojavov v družbenem okolju, ključ do učinkovitega in uspešnega pristopa k reševanju javnopolitičnega problema.

6. LOKALNE JAVNE POLITIKE

6.1. Splošno o lokalnih zadevah

Odnosi med občino in državo so določeni z ustavo, zakonom o lokalni samoupravi ter drugimi zakoni, ki urejajo lokalno samoupravo in tudi z zakoni, ki urejajo področja družbenega življenja (področna zakonodaja). Slednja zakonodaja naj bi razmejila lokalne od državnih nalog in pristojnosti.

Gre torej za (Vlaj, 1998: 240):

- lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), ki jih občina določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom in se razlikujejo od občine do občine;
- lokalne zadeve javnega pomena, ki jih bo področna zakonodaja naložila občinam (npr. zakon o urejanju prostora, zakon o šolstvu itd.);
- preneseno področje dejavnosti, to so naloge, ki so državne in jih država v soglasju z občino skupaj prenese nanjo. Država pri tem opravlja poostreni nadzor nad strokovnostjo in primernostjo opravljenega dela.

Bistvo lokalnih skupnosti oziroma lokalnih samouprav ni v njihovem upravnem poslovanju in izvajanju oblasti, kot je to značilno za državno upravo, temveč je težišče njegovega delovanja na neposrednih dejavnostih. Lokalna samouprava se ukvarja s praktičnimi zadevami, ki se nanašajo na življenje in delo občanov oziroma so za njih javnega pomena. To so predvsem storitve na področju družbenih dejavnosti³ in na področju gospodarske infrastrukture (posebej komunalna dejavnost). Glavna naloga lokalne samouprave je torej neposredno ustvarjanje dobrin, ki pomenijo temelj življenjskega standarda občanov in tehnične pogoje za njihovo gospodarsko udejstvovanje (Grad, 1999: 326; Šmidovnik, 1995: 123).

6.2. Pravna podlaga (naloge občine)

Občina, po 21. členu zakona o lokalni samoupravi, za zadovoljevanje potreb svojih občanov opravlja zlasti naslednje naloge:

- upravlja občinsko premoženje;
- omogoča pogoje za gospodarski razvoj občine in v skladu z zakonom opravlja naloge s področja gostinstva, turizma in kmetijstva;

---

³ Družbene dejavnosti so tu mišljene kot skupen naziv za dejavnosti na področju šolstva, zdravstva, izobraževanja, kulture, socialnega varstva in drugih dejavnosti.

- načrtuje prostorski razvoj, v skladu z zakonom izvaja naloge na področju posegov v prostor in graditve objektov ter zagotavlja javno službo gospodarjenja s stavbnimi zemljišči;
- ustvarja pogoje za gradnjo stanovanj in skrbi za povečanje najemnega socialnega sklada stanovanj;
- v okviru svojih pristojnosti ureja, upravlja in skrbi za lokalne javne službe;
- pospešuje službe socialnega skrbstva, za predšolsko varstvo, osnovno varstvo otroka in družine, za socialno ogrožene, invalide in ostarele;
- skrbi za varstvo zraka, tal, vodnih virov, za varstvo pred hrupom, za zbiranje in odlaganje odpadkov in opravlja druge dejavnosti varstva okolja;
- ureja in vzdržuje vodovodne in energetske komunalne objekte;
- ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj občine in za kvaliteto življenja njenih prebivalcev;
- pospešuje vzgojnoizobraževalno, informacijsko dokumentacijsko, društveno in drugo dejavnost na svojem območju;
- pospešuje kulturno in umetniško ustvarjalnost, omogoča dostopnost do kulturnih programov, zagotavlja splošnoizobraževalno knjižnično dejavnost ter v skladu z zakonom skrbi za kulturno dediščino na svojem območju;
- pospešuje razvoj športa in rekreacije;
- gradi, vzdržuje in ureja lokalne javne ceste, javne poti, rekreacijske in druge javne površine, v skladu z zakonom ureja promet v občini ter izvaja naloge občinskega redarstva;
- opravlja nadzorstvo nad krajevnimi prireditvami;
- organizira komunalno-redarstveno službo in skrbi za red v občini;
- skrbi za požarno varnost in organizira reševalno pomoč;
- organizira pomoč in reševanje za primere elementarnih in drugih nesreč;
- organizira opravljanje pokopališke in pogrebne službe;
- določa prekrške in denarne kazni za prekrške, s katerimi se kršijo predpisi občine in opravlja inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem občinskih predpisov in drugih aktov, s katerimi ureja zadeve iz svoje pristojnosti, če ni z zakonom drugače določeno;
- sprejema statut občine in druge splošne akte;
- organizira občinsko upravo;
- ureja druge lokalne zadeve javnega pomena.

7. IGRALCI (AKTERJI)

7.1. Vrste igralcev (akterjev)

Kot sem že omenila, lahko v različnih fazah procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik nastopajo različni igralci. Prav prva faza, faza oblikovanja dnevnega reda pa je tista, v kateri, po mojem mnenju, največkrat pride do participacije (naj)večjega števila civilnodružbenih organizacij. V tej fazi so možnosti udejstvovanja pri procesu političnega odločanja najširše odprte. Igralci, ki vstopajo v proces oblikovanja dnevnega reda, so lahko na eni strani državni, na drugi pa nedržavni. Grdešić (1995: 68-80) med igralce, ki imajo pri oblikovanju dnevnega reda stalno pomembno vlogo, uvršča naslednje:

- politični vrh oziroma nosilce izvršilne veje oblasti;
- politične zastopnike in delegate oziroma parlamentarne predstavnike;
- upravo in administracijo;
- javnopolitične podjetnike;
- interesne skupine;
- politične stranke;
- znanstvenike, strokovnjake in svetovalce;
- množične medije.

7.2. Zakonodajna in izvršilna oblast

7.2.1. Državna raven

»Zakonodajni javnopolitični igralci imajo veliko moč in vlogo prav v prvi polovici javnopolitičnega procesa. Imajo legitimiteto, da opredelijo javne probleme, ter pooblastila, da po lastni presoji uvrščajo javne probleme na dnevni red. Zakonodajalci definirajo cilje ter izbirajo med (alternativnimi) sredstvi za reševanje javnih problemov. Njihova vloga se s tem pravzaprav konča, kajti čeprav z zakonskimi akti vodijo javne politike, praktično nimajo vloge pri izvajanju javnih politik« (Kotar, 2002: 54).

V funkciji izvršilne oblasti (vlade) je predlaganje javnih problemov na dnevni red zakonodajalca, sodelovanje pri oblikovanju zakonodajnih rešitev, izvajanje sprejete zakonodaje ter spremljanje in vrednotenje javnih politik.

Pal (v Kotar, 2002: 56) ugotavlja, da izvršilna oblast ne ostaja le na polju izvajanja zakonodaje, temveč vse bolj narekuje dnevni red zakonodajalca. Zakonodajalec je tako vse manj dejaven na polju definiranja javnopolitičnih problemov in iskanja alternativnih rešitev, vse bolj pa le potrjuje javnopolitične rešitve, ki jih ponujajo izvršilne institucije. Izvršilna oblast postaja tako tudi primarni cilj nedržavnih javnopolitičnih igralcev, ki poskušajo vplivati na oblikovanje politik.

7.2.2. Lokalna raven

Na lokalni ravni je zakonodajalec občinski svet, ki ima v organizaciji lokalne samouprave skoraj enako mesto kot parlament v organizaciji državne oblasti. Oba namreč opravljata funkcijo sprejemanja najpomembnejših političnih odločitev in prispevata k oblikovanju dnevnega reda. Drugačna je predvsem vsebina njunih odločitev. Občinski svet sprejema konkretne, specifične politične odločitve, parlament pa se ukvarja z obsežnejšimi, splošnimi in globalnimi odločitvami. Tudi pristojnosti občinskega sveta so po področjih delovanja precej podobne pristojnostim zakonodajnega telesa v državi. Občinski svet podobno kot parlament sprejema temeljne pravne akte, opravlja volilno, nadzorno in druge pomembne funkcije.

Odločanje v občinskem svetu se po mnenju Grada (1998: 40) navadno precej razlikuje od odločanja v parlamentu, saj so na dnevnem redu odločanja občinskega sveta v ospredju konkretni problemi, ki jih je potrebno rešiti v korist skupnosti, manj pa so pomembne politične razlike in politično merjenje moči med političnimi strankami. Zato se v občinskem svetu navadno teži k čim bolj soglasnem sprejemanju odločitev. V skladu s tem pravi, da tudi politične stranke nimajo take vloge in pomena pri odločanju v tem organu kot na državni ravni.

Izvrševanje odločitev občinskega sveta je naloženo upravnim organom lokalne samouprave, ki jo vodi župan. Njegov položaj bi lahko umestili med občinskim svetom in občinsko upravo. Župan je individualni organ, ki predstavlja in zastopa občino kot pravno osebo. V razmerju do občinskega sveta, kot najvišjega organa občinske samouprave, ima različne funkcije. V prvi vrsti skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta, predlaga odločitve občinskemu svetu in nadzoruje zakonitost njegovega delovanja. Podobno, kot vlada na državni ravni, lahko v procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik vstopa v različne faze, ki segajo od oblikovanja dnevnega reda, do izvrševanja in implementacije.

7.3. Politične stranke

Eno bolj znanih opredelitev strank je podal Max Weber. Po njegovem so stranke združenja, ki temeljijo na formalno svobodnem včlanjevanju in ki so ustanovljena zato, da bi lastnim voditeljem zagotavljale položaj moči v okvirih neke družbene skupine, lastnim aktivistom pa (duhovne in gmotne) možnosti za doseganje objektivnih ciljev ali za doseganje osebnih prednosti ali obojega hkrati (Weber v Della Porta, 2003: 119).

Lahko bi rekli tudi, »da so politične stranke tiste organizacije, ki delujejo kot posrednik med družbo in državo in ki omogočajo vpliv na državno odločanje prav zaradi izredno močnega vpliva strank na državni mehanizem. S tem omogočajo državljanom demokratičen vpliv pri odločanju o njihovih zadevah. Politična stranka je politična organizacija, ki vključuje ljudi z istim prepričanjem in ki se bori za osvojitve državne oblasti, prek katere želi uresničiti svoje cilje. Do državne oblasti pridejo stranke praviloma na demokratičen, legalen način« (Grad, 1998: 56).

Stranke v sodobnih družbah opravljajo številne raznolike naloge, ki jih lahko razdelimo na (Fink Hafner, 2001: 18):

- povezovanje med vladajočimi in vladnimi,
- agregacija različnih interesov,
- oblikovanje in izvajanje kolektivnih ciljev družbe,
- struktuiranje volilnih glasov, integriranje in mobilizacija množice državljanov,
- regrutiranje voditeljev za javne funkcije,
- oblikovanje javnih politik,
- socializacija državljanov in
- socializacija elite.

Politične stranke izražajo socialne, ekonomske in druge interese, hkrati pa le-te povezujejo v širše celote in jih prevajajo iz družbene sfere v sfero države, da bi tu postali (v obliki zakonov in drugih pravnih in političnih aktov) del uradne državne politike. Politične stranke so torej strateški člen in dejavnik oblikovanja politike in reprezentiranja interesov družbe v državi. V tej mediacijski funkciji na eni strani nimajo monopola na drugi pa ne enakovrednega nadomestila (Bibič, 1994: 9).

Za politične stranke v lokalni skupnosti bi lahko rekli, da veljajo zelo podobne značilnosti. Prav tako kot na državni ravni so tudi na lokalni ravni politične stranke združenja, ki delujejo kot posrednik med državljani (občani) in oblastjo ter pomembno vplivajo na oblikovanje javnih politik. Za politične stranke v lokalni skupnosti je značilno, da poleg že uveljavljenih političnih strank na državnem nivoju, deluje še nekaj političnih strank oziroma list, ki ji ne najdemo na volilnih listah za v parlament. To so predvsem stranke oziroma liste, ki so aktivne le v svojem domačem, lokalnem okolju in jih zanimajo le zadeve, ki se tičejo njihove lokalne skupnosti. Njihov cilj ni priti na oblast v državi, temveč si želijo priti na oblast v svojem domačem prostoru.

7.4. Civilna družba (interesne skupine)

Civilna družba je pomembna sestavina demokratičnosti družbe kot celote, »pokriva vmesni prostor med zasebno in državno sfero« (Rizman, 1999: 15).

Civilna družba obsega avtonomne prostore, v katerih posameznik premaguje osamelost, sebičnost in zgubljenost z oblikovanjem širših kolektivnih identitet. Civilna družba z vsemi svojimi prvinami, zlasti pa z razvejanim asociacijskem življenjem, pomeni pravo šolo demokracije, saj navaja posameznika na sožitje z drugimi, razkriva mu smisel in vsebino širših interesov in skupnih vrednot, usposablja ga za javno delovanje in za kolektivno akcijo; v njej se uči usklajevati svoje kratkoročne interese z oddaljenimi cilji; z vsem tem in ob tem se tudi krepi njegova odgovornost pred drugimi in seboj (Bibič, 1997: 14).

Civilno družbo bi lahko označili kot vse tiste družbene odnose, ki vključujejo prostovoljno združevanje in participacijo posameznikov za zadovoljevanje svojih potreb. Civilna družba je jasno razločna od države. Vključuje odnose, ki niso čisto družinske narave in ne čisto državni (Tester, 1992: 8).

Raziskovanje civilne družbe kaže, da je potrebno velik poudarek dati osnovnim izkušnjam posameznikov, ki živijo v družbi. Civilna družba tako temelji na izkustveni vezi med posameznikom, ki živi svoje življenje in posameznikom kot članom družbe, ki zadovoljuje potrebe družbe v kateri živi. Dejstvo pa je, da so to ene in iste osebe (Tester, 1992: 5).

Moje razumevanje civilne družbe oziroma civilnodružbenih igralcev v razmerju do države je, da so to vse tiste formalne ali neformalne oblike združenja in posamezniki, ki v posamezni družbi ne sodijo v državno sfero in se ne bojujejo za oblast. Med najznačilnejše predstavnike civilne družbe lahko uvrstimo interesne skupine, ki danes največkrat in najučinkoviteje združujejo posamezne, konkretne interese ter prispevajo k akciji posameznika v družbi.

Fink Hafner (internet 3) je izpostavila načine, s katerimi civilnodružbeni igralci postajajo pomemben igralec v oblikovanju in izvajanju javnih politik:

- organiziran nastop v komunikaciji z državnimi akterji (npr. z združevanjem v krovne organizacije, ki so sogovornik državnim akterjem);
- informiranost (doseženo s profesionalizacijo in z notranjo delitvijo dela med zaposlenimi, ki tako lahko sproti specializirano spremljajo dogajanja v državni sferi na področjih, ki so pomembna za interesne skupine);
- strokovnoanalitični pristop (z argumentiranjem kritik, predlogov in zahtev z rezultati analiz, pripravljenih sproti in 'na zalogo' o tem, kakšni so učinki vpletanja oziroma nevpjetanja države na izbranih družbenih področjih in kakšni so učinki obstoječih javnih politik);
- pravočasna aktivnost v vseh pomembnih fazah političnega odločanja.

Tabela 7.2: Podobnosti in razlike med političnimi strankami in interesnimi skupinami

INTERESNA SKUPINA		POLITIČNA STRANKA
skuša vplivati na oblikovanje, izvedbo javnih politik	JAVNE POLITIKE (PUBLIC POLICIES)	(so)oblikuje politike (parlamentarne stranke, vladne stranke)
skuša doseči (ne)dejavnost vlade in parlamenta v skladu s svojimi interesi - praviloma ne išče mesta v oblasti	VLADA	boj za oblast – boj za mesto v parlamentu in v vladi
ožje področje tematik, posebne, posamične tematike, zahteve	TEMATIKE	široko področje tematik, splošen program/ sektorizacija kot v državi
cikličnost pozornosti, pogosto le točkaste ali občasne dejavnosti, različna stopnja institucionalizacije	KONTINUITETA	praviloma navzoča, institucionaliziranost običajna

Vir: Fink Hafner, 2001: 22

Interesne skupine podobno kot politične stranke skušajo vplivati na javno politiko, za razliko od političnih strank pa njihov cilj ni priti na oblast. Podrobnejše razlikovanje med političnimi strankami in interesnimi skupinami je prikazano v zgornji razpredelnici (glej tabela 7.2).

Interesne skupine oblast zanima kot avtoriteta, na katero naslavlajo svoje zahteve, oziroma na katero usmerjajo svoje pritiske, kadar želijo, da se ohranijo ali uveljavijo njihovi posamični ali posebni interesi v javnih politikah. Politična vloga interesnih skupin je omogočiti vez med njihovimi člani in vladajočimi, ki so odgovorni za tiste politike in programe, ki se jih neposredno tičejo. Člani interesnih skupin so lahko posamezniki ali institucije, kot so korporacije in druge organizacije (glej Ippolito in Walker, 1980: 6; Fink Hafner, 2001: 20).

»Interesne skupine omogočajo zastopanje interesov svojih članov pred vlado in s tem njihovo sodelovanje v političnem procesu. Interesne skupine vzgajajo javnost glede političnih vprašanj, postavljajo ta vprašanja na dnevni red in so vključene tudi v nadzorovanje uresničevanja programov. Njihov vpliv pa je odvisen od narave političnega sistema, stopnje legitimnosti posameznih skupin, njihove uporabnosti za oblast, od virov, ki jih imajo na razpolago, števila članstva in njihove privrženosti skupini« (Brezovšek, 1995: 33).

Ena od najpogostejših oblik združevanja v Sloveniji je **društvo**, ki je tudi najpomembnejša oblika organizirane civilne družbe na lokalni ravni. Po zakonu o društvih je društvo prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi skupno določenih interesov, opredeljenih v temeljnem aktu in v skladu s tem zakonom. Društvo se ne sme ustanoviti oziroma ne sme opravljati pridobitne dejavnosti kot svoje izključne dejavnosti. Društvo je pravna oseba zasebnega prava. »Pri društvu ne gre za politično združevanje občanov, ampak za združevanje zaradi posebnih, to je kulturnih, prosvetnih, umetniških, strokovnih, znanstvenih, športnih, socialnih, humanitarnih in ostalih interesov. V društvu lahko posameznik uresničuje svoje posebne, partikularne interese in v sožitju z drugimi podobno mislečimi dosegajo boljše rezultate« (Travner, 1997: 37). Na lokalni ravni imajo društva zelo pomembno civilnodružbeno vlogo.

8. POLITIČNA PARTICIPACIJA CIVILNODRUŽBENIH IGRALCEV

8.1. Splošno o participaciji civilne družbe

S politično participacijo lahko označimo dejavnosti, kjer posameznik sodeluje v procesih odločanja in v aktivnostih na področju družbenega življenja. Politično participacijo lahko opredelimo tudi kot participacijo v procesu vladanja in kot priložnost za državljane, da so udeleženi v procesu, s katerim se izbirajo politični voditelji ter uresničujejo vladne politike (Brezovšek, 2004: 15-16).

Med splošnimi trendi, ki danes oblikujejo participacijo civilnodružbenih igralcev v lokalni skupnosti so (glej internet 2):

- vpliv nove informacijske in komunikacijske tehnologije (ta omogoča izmenjavo informacij in izkušenj med državljani, daje nove možnosti za vplivanje na oblastno odločanje);
- vpliv globalnih odločitev na lokalni politični sistem (gospodarske in okoljske zadeve so dvoje področij, kjer so domače in mednarodne razsežnosti močnejše povezane kot v preteklosti; proces globalizacije zožuje prostor za lokalno politiko in s tem za participacijo državljanov);
- vpliv spreminjajočih se oblik zaposlovanja in gospodarske oblasti (moderno gospodarstvo zahteva bolj izobraženo delovno silo, večjo intenzivnost dela, večjo vključitev določenih skupin, ki izključujejo druge; bolj izobraženi državljani so bolj pripravljeni za udeležbo, gospodarsko in socialno izključene državljane pa njihovo razočaranje, apatija in občutek brezupnosti lahko vodi v izogibanje formalni politiki.

»Posamezniki so v politiki lahko dejavni na dva načina – kot dejavni udeleženci izražajo svoje interese v formalnih in neformalnih skupinah, volijo, sodelujejo v občinskih odborih, svetu delavcev; kot pasivni udeleženci plačujejo davke, služijo vojsko, dobivajo razne oblike socialne podpore, spoštujejo zakone, se šolajo, poslušajo politične govore. Dejavno (aktivno) udeležbo državljanov v politiki lahko razdelimo v tri skupine« (Ferfila, 2000: 40-41):

- izražanje interesov – državljani tu zahtevajo, sprašujejo, protestirajo, lahko posamično ali organizirani v interesna združenja;
- dajanje politične podpore (volitve ali delo v strankarskih odborih);

- oblikovanje politik je običajno zlasti na nižjih ravneh političnega oziroma gospodarskega organiziranja – v občinskih odborih, svetu delavcev ali sindikalnem odboru v podjetju. Sem štejemo tudi udeležbo na referendumu.

Politično participacijo lahko razumemo kot obliko komuniciranja, v kateri običajno državljani s svojimi dejanji posredujejo določenim instancam določena sporočila. Pri tem je potrebno opozoriti na nujno dvosmernost tega procesa, saj morajo biti tudi državljani deležni sporočil, s pomočjo katerih si ustvarijo podobo razmer, po kateri presojujejo. Poznati morajo področja in smeri participacije, se seznaniti z učinki svoje participacije in na tej podlagi ponovno presojati o svojih nadaljnjih dejanjih. Participacija je tako neizbežno povezana z obveščenostjo ne glede na to, ali poteka prek množičnih medijev, izobraževalnega sistema, neformalnih skupin ali kako drugače (Makarovič, 2002: 69).

Same oblike politične participacije bi lahko razdelili v dve kategoriji (Makarovič, 2002: 69):

- neposredno sprejemanje (državnih, regionalnih in lokalnih) zavezujočih odločitev in
- posredno vplivanje nanje.

V prvem primeru državljan uporablja predvsem medij moči, v drugem pa predvsem medij vpliva. Značilen primer prve oblike je udeležba na volitvah ali referendumu. Ker je takšna dejanska moč zelo skromna in jo je mogoče izvajati le redko, je za delujoče demokracije običajno, da je precejšnja pozornost namenjena tudi oblikam participacije, ki pomenijo vplivanje na sprejemanje političnih odločitev (Makarovič, 2002: 69).

8.2. Lokalne volitve

Lokalne volitve v Sloveniji ureja zakon o lokalnih volitvah, nekaj temeljnih določb o tem pa vsebuje že zakon o lokalni samoupravi. Volitve občinskega sveta in drugih organov lokalnih skupnosti imajo v okviru lokalne samouprave podobno vlogo, pomen in obliko kot volitve na državni ravni.

Volitve so vsekakor najpomembnejši politični dogodek v sodobnih demokracijah, saj volivcem omogočajo neposreden vpliv na oblikovanje in izvajanje javnih politik oziroma jim omogočajo sodelovanje v procesu političnega odločanja.

Volilno pravico pri lokalnih volitvah imajo vsi polnoletni državljani, katerim niso bile odvzete poslovne sposobnosti in imajo stalno prebivališče v občini, v kateri volijo.

»Volitve v lokalni skupnosti so način izbiranja oseb, ki bodo v lokalni skupnosti sprejemale najpomembnejše odločitve, pa tudi način nadzorstva nad delovanjem oblasti kot celote. Volitve neposredno uvajajo posameznika v proces izvrševanja lokalne samouprave, saj volivec prav s sodelovanjem na volitvah izraža pripadnost lokalni skupnosti in se zanima za njeno problematiko« (Grad, 1998: 49).

Tako kot pri državnih imajo tudi pri lokalnih volitvah najpomembnejšo vlogo v kandidiranju politične stranke, čeprav se v zadnjih letih kaže na velik porast (in uspeh) neodvisnih kandidatov. Volivec ponavadi glasuje za tiste politične stranke in kandidate, ki se zavzemajo za takšen način reševanja problemov, ki se sklada z njegovimi idejami in pogledi. Politične stranke tudi na lokalni ravni opravljajo pomembno mediacijsko funkcijo med volivci (občani) in predstavniškim telesom (občinskim svetom), ker izražajo različne interese, ki jih prevajajo iz vsakdanjega življenja občanov v pravne predpise občine.

Podobno kot na državni ravni tudi na lokalni opravljajo politične stranke podobne funkcije, vendar drugačna narava organov lokalnih oblasti od državnih postavlja politične stranke in njihovo delovanje v drugačno vlogo. Vloga političnih strank kot posrednika med volilnim telesom in izvoljenimi predstavniki je bistveno manjša na lokalni kot na državni ravni. Na državni ravni je namreč vloga političnih strank nujna in dominantna, na lokalni ravni pa zaradi narave družbenih odnosov ne more biti in ne sme biti tako pomembna.

Po Gradovem mnenju je lokalna politika predvsem način in sredstvo za sodelovanje prebivalcev pri izvajanju lokalne samouprave, pa tudi način njihovega uveljavljanja v javnem življenju – ne pa boj za politično oblast, kar je temeljna značilnost delovanja strank na državnem nivoju (Grad, 1998: 34).

8.3. Lokalna demokracija - neposredno odločanje v lokalni skupnosti

Temeljne odločitve v lokalni skupnosti se ne sprejemajo le posredno prek predstavnikov v organih lokalne skupnosti, temveč imajo občani tudi pravico do neposrednega sodelovanja pri reševanju najpomembnejših problemov občine. Te pravice ureja zakon o lokalni samoupravi, ki določa, da so oblike neposrednega sodelovanja občanov pri odločanju referendum, zbor občanov in ljudska iniciativa.

8.3.1. Zbor občanov

Zbor občanov je najstarejša, najbolj demokratična in najbolj neposredna oblika sodelovanja občanov pri političnem odločanju v lokalni skupnosti. Omogoča predlaganje, razpravljanje in sprejemanje odločitev. Od drugih oblik se razlikuje zlasti po tem, da gre pri zboru občanov za najbolj spontano in neformalno obliko, kjer sodelujejo vsi volivci v lokalni skupnosti. Zbor občanov se lahko skliče za vso občino ali za posamezni del.

Zakon o lokalni samoupravi določa, da se na zboru občanov obravnavajo posamezne zadeve, oblikujejo stališča, dajejo predlogi, pobude, mnenja ter se odloča. Podrobnejšo analizo teh vprašanj zakon prepušča posameznim statutom občin. Zbor občanov skliče župan na lastno pobudo ali na zahtevo petih odstotkov volivcev v občini oziroma njenem delu, ki ga določi statut.

8.3.2. Referendum

Referendum je bolj formalizirana in manj spontana oblika neposrednega odločanja od zbora občanov. Zakon o lokalni samoupravi predvideva tri vrste referendumov v lokalni skupnosti: referendum o splošnem aktu občinskega sveta, posvetovalni referendum in referendum o ustanovitvi in preoblikovanju občin in pokrajin.

Občinski svet lahko razpiše referendum na lastno pobudo, mora pa ga razpisati, če to zahteva najmanj deset odstotkov volivcev v občini. Pobudo volivcem za vložitev zahteve za razpis referendumov lahko da vsak volivec, politična stranka v občini ali svet ožjega dela občine. Pobuda mora vsebovati zahtevo za razpis referendumov, ki mora vsebovati jasno izraženo vprašanje, ki naj bo predmet referendumov, in obrazložitve.

Na referendumu imajo pravico glasovati vsi občani, ki imajo pravico voliti člane občinskega sveta. Odločitev na referendumu je sprejeta, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so glasovali.

8.3.3. Ljudska iniciativa

Pri ljudski iniciativi pobuda pride od spodaj – pobuda volivcev. Zakon o lokalni samoupravi omogoča, da najmanj pet odstotkov volivcev v občini zahteva izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov.

8.4. Participacija pri političnem odločanju (neposredno lobiranje)

Interesne skupine poleg neposredne participacije uporabljajo tudi druge različne poti in načine, da bi uveljavile svoje interese v procesih političnega odločanja. Njihov osnovni cilj je

vplivati na tiste subjekte, ki so ključni za oblikovanje in izvajanje javnih politik. Kot pravi Ferfila (2000: 46) morajo interesne skupine, če želijo biti učinkovite, vplivati na odločevalce. Če samo izražajo mnenja, ne da bi jim uspelo vplivati na oblikovalce politik, niso uspešne pri najpomembnejši nalogi, ki jo imajo. Interesne skupine uporabljajo različne načine dostopa do tistih, ki imajo politične vire oziroma usmerjajo njihovo delitev. Njihovi načini so po eni strani prilagojeni vplivanju na odločevalce, po drugi strani pa se kažejo njihove lastne vrednote in interesi. Razlikujemo lahko med zakonitimi (mediji, stranke, zakonodaja) in nezakonitimi pogosto nasilnimi potmi političnega dostopa. Taka delitev poti oziroma načinov vplivanja je skladna z delitvijo političnih sredstev, ki jih interesne skupine lahko uporabljajo.

Eden najpogostejših načinov posrednega vplivanja na odločevalce je prav gotovo **lobiranje**. Lobiranje je proces s katerim interesne skupine skušajo vplivati na odločitve vladnih uradnikov oziroma na oblikovanje javnih politik.

Ločimo lahko med neposrednim (direktnim) in posrednim (indirektnim) lobiranjem. Ko interesna skupina vzpostavi direktno vez z odločevalci, pravimo, da lobira neposredno. Ko pa interesne skupine vplivajo na javno politiko brez neposredne interakcije z odločevalci, govorimo o posrednem lobiranju. Obe metodi sta lahko precej učinkoviti sredstvi politične participacije.

Z direktnim, neposrednim lobiranjem skušajo interesne skupine prepričati zakonodajalce, da uzakonijo predloge za katere se zavzemajo. Interesne skupine torej posvečajo posebno pozornost dejavnostim, ki vključujejo neposredno vez z odločevalci. Ker pa se je v zadnjem času na eni strani vloga predstavniških domov kot zakonodajalcev zmanjšala in so na drugi strani pridobivali na moči drugi igralci, so interesne skupine svoje apetite usmerile drugam.

»Usmerjenost delovanja interesnih skupin je odvisna tudi od vprašanj, ki se jih lotevajo. Če gre za teme, ki privlačijo široko družbeno pozornost in o kateri se razpravlja javno, je verjetnejše, da bodo delovanje usmerile na politične stranke ali parlamentarce. Pri vprašanjih, o katerih se razpravlja predvsem znotraj vladne administracije oziroma raznih odborov, pa se bodo interesne skupine usmerile bolj na vladne uslužbence« (Ferfila, 2000: 47).

Danes so tako na državni kot na lokalni ravni pomembne tarče predvsem politične stranke, s katerimi civilnodružbeni igralci simpatizirjo, na lokalni ravni pa poleg teh še komisije in

odbori občinskega sveta. V procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik je najpogostejša vloga civilnodružbenih igralcev v fazi oblikovanja dnevnega reda. V tej fazi skušajo svoje interese, mnenja, ideje uveljaviti v obliki predlogov, lahko tudi nasprotujejo in blokirajo obstoječe predloge, ali pa se zavzemajo za ohranjanje obstoječega položaja. S takšno dejavnostjo civilnodružbeni igralci pomembno oblikujejo lokalno javno politiko in vnašajo elemente demokratičnosti v celoten sistem lokalne samouprave. Vendar je prav takšna oblika politične participacije najmanj verjetna, saj je za takšno visoko stopnjo demokratičnosti v občini potrebno brezpogojno soglasje in konsenz obeh strani. Že na samem idejnem začetku se postavljajo neizbežna vprašanja:

- ali je civilna družba dovolj »zrela« za tako potezo in ima dovolj predispozicij (znanja, izkušenj, motivacije...) za uspešno vključitev v politično debato;
- kako kvalitetni so viri moči igralcev civilne družbe, da privabijo pozornost odločevalcev;
- ali so odločevalci pripravljeni sprejeti predloge iz civilne družbe in prisluhniti njihovim zahtevam in željam;
- kakšne so realne možnosti uresničitve njihovih interesov;
- ali so kanali dostopa do oblikovanja lokalnih javnih politik dovolj odprti za dotok čim večjega števila predlogov iz civilne družbe?

Nedvomno je tak način soodločanja o javni politiki postopkovno najzahtevnejši, ker vključuje visoko stopnjo koordinacije in kooperacije med vsemi vpletenimi igralci, kar je v današnjih razcepljenih, neenotnih usmerjenostih in pogledih političnih strank težko doseči. Od posamezne države ali občine in od različnosti problematike je odvisno, ali bo takšna oblika politične participacije civilnodružbenih igralcev postala vsakdan, ali pa bo to le dobronamerna želja v prihodnosti.

8.5. Druge oblike participacije civilne družbe

8.5.1. Posredno lobiranje

To vključuje načine, s katerimi interesne skupine prek javnosti, družbe dosega svoje cilje. Interesne skupine lahko oblikujejo javno mnenje, mobilizirajo državljane, ki želijo navezati stike s političnimi uradniki in sledijo specifičnim interesom, ki jih favorizira interesna

skupina. Njihova naloga je prepričevati volivce, da izvolijo tiste kandidate, ki simpatizirajo z njihovimi načeli in cilji (glej Ippolito in Walker, 1980: 320).

Interesne skupine se že dolgo zavedajo, kako pomembno zna biti javno mnenje. Oblikovanje le-tega ima lahko dva cilja, dolgoročnega in kratkoročnega. Dolgoročni cilj je ustvariti splošno dobro in koristno podobo interesne skupine. Kratkoročni cilj pa je prepričati javnost, da podpre posebne, specifične interese, ki so trenutno na dnevnem redu odločevalcev. Pri dolgoročnih ciljih uporabljajo strategijo oblikovanja pasivne podpore, za kratkoročni cilj pa uporabljajo strategijo usmerjanja državljanov k sprejemanju specifičnih javnopolitičnih predlogov (glej Ippolito in Walker, 1980: 323-324).

Najpogostejša in najbolj uporabljena oblika vplivanja na javno mnenje je uporaba medijev. Zato interesne skupine pripisujejo velik pomen temu, da imajo izkušene predstavnike za stike z javnostjo (lobiste) in da zakupijo nekaj medijskega prostora za neposredno oglaševanje, oboje z namenom, da po medijih ustvarijo v javnosti čim ugodnejšo podobo o mnenjih, ki jih zagovarjajo. Zgolj z medijsko pozornostjo se že samodejno poveča teža njihovih interesov v očeh odločevalcev, saj vedo, da se tudi veliko volivcev zaveda problema, ki ga podpirajo. Običajno je tudi prepričanje, da bodo poslušalci, gledalci ali bralci več pozornosti posvetili objektivnemu poročanju neodvisnih medijev kot plačanim oglasom oziroma sponzoriranim sporočilom. Vloga medijev je ključna pri pridobivanju javne podpore (Ferfila, 2000: 47).

8.5.2. Protesti, shodi, stavke, mirne demonstracije

Protesti, shodi, stavke, mirne demonstracije in druge oblike nenasilnega, vendar dramatičnega in močnega pritiska na odločevalce, so vmesna stopnja med zakonitimi in nezakonitimi, nasilnimi oblikami delovanja interesnih skupin. Pogosto se protestni shodi in demonstracije opisujejo kot delovanje družbenih skupin, ki ne morejo drugače izraziti družbenih problemov, ki nimajo družbene moči oziroma poti vplivanja do političnih strank, zakonodajalcev in vlade. Pogost pritegnejo tudi pozornost medijev (glej Ferfila, 2000: 48).

Poleg nenasilnih oblik pritiska na odločevalce, pa se vse pogosteje državljanji poslužujejo tudi nasilnih oblik, kot so nasilne demonstracije. Najvišja, najhujša oblika nasilnega političnega delovanja je terorizem, politični umori in oboroženi napadi na odločevalce.

9. OBČINSKI SVET OBČINE POSTOJNA

9.1. Pravice in dolžnosti članov občinskega sveta

Člani občinskega sveta (v nadaljevanju sveta) imajo pravico in dolžnost udeleževati se in sodelovati pri delu sveta in njegovih delovnih teles, katerih člani so. Člani sveta se lahko udeležujejo tudi sej drugih delovnih teles in imajo pravico sodelovati pri njihovem delu, vendar brez pravice glasovanja (glej 13. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

Po 13. členu poslovnika Občinskega sveta občine Postojna ima član sveta pravico:

- predlagati svetu v sprejem odloke in druge akte, razen proračuna, zaključnega računa in drugih aktov, za katere je v zakonu ali statutu določeno, da jih sprejme svet na predlog župana, ter obravnavo vprašanj iz njihove pristojnosti;
- glasovati o predlogih splošnih aktov občine, drugih aktov in odločitev sveta ter predlagati dopolnila (amandmaje) teh predlogov;
- sodelovati pri oblikovanju dnevnih redov sej sveta;
- predlagati kandidate za člane občinskih organov, delovnih teles sveta in organov javnih zavodov, javnih podjetij in skladov, katerih ustanoviteljica ali soustanoviteljica je občina oziroma v katerih ima občina v skladu z zakonom svoje predstavnike.

Na vsaki redni seji sveta mora biti predvidena posebna točka dnevnega reda za vprašanja in pobude članov sveta. Član sveta lahko zastavlja vprašanja in daje pobude v pisni obliki ali ustno in predlaga, da se o njegovi pobudi glasuje (glej 17. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

9.2. Seje sveta

Svet dela in odloča na sejah (rednih, izrednih in slavnostnih). Seje sveta sklicuje župan. Župan sklicuje seje po potrebi, praviloma enkrat mesečno. Izredna seja sveta se skliče za obravnavanje in odločanje o nujnih zadevah, kadar ni pogojev za sklic redne seje. Izredno sejo lahko skliče župan na predlog delovnega telesa sveta ali na zahtevo $\frac{1}{4}$ članov sveta ali na lastno pobudo (glej 21. in 23. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

Slavnostno sejo skliče župan ob občinskem prazniku in drugih slavnostnih dogodkih (glej 24. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

Seje sveta so načeloma javne. Na seje sveta se vabijo poročevalci za posamezne točke dnevnega reda, ki jih določi župan oziroma tajnik občine. Povabi se tudi predsednika nadzornega odbora in člana sosveta načelnika Upravne enote. Vabilo se pošlje tudi vsem, katerih navzočnost je glede na dnevni red seje potrebna. Z osebnim vabilom, ki mu je priloženo gradivo za sejo, se povabi predstavnike sredstev javnega obveščanja. Občan, ki se želi udeležiti seje, ima pravico vpogleda v gradiva, ki so predložena članom sveta za sejo (glej 25. in 28. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

Svet na začetku seje določi dnevni red. Pri določanju dnevnega reda svet najprej odloča o predlogih, da se posamezne zadeve umaknejo z dnevnega reda in o predlogih za spremembo vrstnega reda obravnave posameznih točk dnevnega reda, nato o predlogih, da se dnevni red razširi in nato o morebitnih predlogih za združitev obravnav ali hitri postopek. Predlogi za razrešitev dnevnega reda se lahko sprejmejo le, če so razlogi nastali po sklicu seje in če je članom sveta izročeno gradivo, ki je podlaga za uvrstitev zadeve na dnevni red (glej 30. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

Na začetku obravnave vsake točke dnevnega reda lahko poda župan ali oseba, ki jo določi župan oziroma predlagatelj, kadar to ni župan, dopolnilno obrazložitev. Če župan ni predlagatelj poda on ali njegov pooblaščen podžupan ali tajnik občine mnenje o obravnavani zadevi. Potem dobi besedo predsednik delovnega telesa, ki je zadevo obravnavalo. Nato dobijo besedo člani sveta po vrstnem redu, kakor so se prijavili k razpravi (glej 33. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

9.3. Akti sveta

Svet po 68. členu poslovnika Občinskega sveta občine Postojna sprejema statut občine in v skladu z zakonom in statutom naslednje akte:

- poslovnik o delu sveta,
- proračun in zaključni račun občine,
- planske in razvojne akte občine ter prostorske izvedbene akte,
- odloke,
- odredbe,
- pravilnike,
- navodila,
- sklepe.

Svet sprejema tudi stališča, priporočila, poročila, obvezne razlage določb statuta občine in drugih splošnih aktov ter daje mnenja in soglasja v skladu z zakonom ali statutom občine.

Župan predlaga svetu v sprejem proračun občine in zaključni račun, odloke ter druge splošne akte, za katere je v zakonu ali statutu določeno, da jih predlaga župan (glej 69. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

Komisije in odbori sveta ter vsak član sveta lahko predlagajo svetu v sprejem odloke in druge akte iz njegove pristojnosti, razen proračuna in zaključnega računa in drugih aktov, za katere je v zakonu ali statutu občine določeno, da jih sprejeme svet samo na predlog župana (glej 69. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

Najmanj pet odstotkov volivcev v občini lahko zahteva od sveta izdajo ali razveljavitev splošnega akta (glej 69. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

Svet razpravlja o predlogu odloka na dveh obravnavah. V prvi obravnavi odloka se razpravlja o razlogih, ki zahtevajo sprejem odloka ter o ciljih in načelih ter temeljnih rešitvah predloga odloka. V drugi obravnavi svet razpravlja po vrstnem redu o vsakem členu predloga odloka. Ko svet zaključi razpravo, glasuje o predlogu odloka v celoti (glej 73. in 75. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna).

V drugi obravnavi predloga odloka lahko predlagajo njegove spremembe in dopolnitve člani sveta in predlagatelj z amandmaji, ki jih podajo najkasneje na seji ob pričetku druge obravnave. Župan lahko predlaga amandmaje tudi kadar ni sam predlagatelj odloka. Po končani razpravi se o vsakem amandmaju glasuje posebej (glej 76. člen poslovnika Občinskega sveta občine Postojna). Amandma in odlok je sprejet, če zanj na seji sveta glasuje večina navzočih članov sveta.

Svet lahko sprejema odloke tudi po hitrem ali skrajšanem postopku, kadar to zahtevajo izredne okoliščine.

9.4. Sestava občinskega sveta

Občinski svet v občini Postojna ima 23 članov⁴. Član občinskega sveta ne more biti župan, član nadzornega odbora ali delavec v občinski upravi ter ne more opravljati drugih funkcij, za

---

⁴ V predhodnih določbah zakona o lokalnih volitvah je določeno, da šteje občinski svet v občinah z do 3000 prebivalcev 7 do 11 članov, v občinah do 5000 prebivalcev 12 do 15 članov, v občinah z do 10.000 prebivalcev 16 do 19 članov, v občinah z do 15.000 članov 20 do 23 članov, v občinah z do 20.000 prebivalcev 24 do 27 članov, v občinah z do 30.000 članov 28 do 31 članov, v občinah s preko 30.000 prebivalcev 32 do 35 članov in v občini s prek 100.000 prebivalcev 36 do 45 članov.

katere tako določa zakon. Član občinskega sveta, ki je imenovan za podžupana, opravlja funkcijo člana občinskega sveta in funkcijo podžupana hkrati. Član občinskega sveta tudi ne more biti načelnik Upravne enote, vodja notranje organizacijske enote v upravni enoti ali delavec v državni upravi, ki ima pooblastila za opravljanje nalog v zvezi z nadzorstvom nad zakonitostjo oziroma nad primernostjo in strokovnostjo dela organov občine. Člani občinskega sveta opravljajo svojo funkcijo nepoklicno.

V mandatnem obdobju od leta 2002 do 2006 je sestava Občinskega sveta občine Postojna naslednja:

- **LDS - Liberalna demokracija Slovenije** = 5 mest: Tomislav Tiringar, Erika Mrše Logar, Magda Jakin Črne, Stanko Markovčič, Marjan Nagode.
- **ZLSD - Združena lista socialnih demokratov** = 3 mesta: Karmen Pahor, Jerko Čehovin, Livijo Knafelc.
- **SKUPAJ - lokalna lista krajanov** = 2 mesti: Janko Simčič, Zvonko Černač.
- **Lista krajevnih skupnosti** = 2 mesti: Andrej Poljšak, Egon Knafelc.
- **SDS - Slovenska demokratska stranka** = 2 mesti: Stojan Vovk, Suzana Geverič.
- **Lista civilne iniciative Margarete Srebotnjak Borsellino** = 2 mesti: Margareta Srebotnjak Borsellino, Igor Simšič.
- **N.Si - Nova Slovenija, krščansko ljudska stranka** = 1 mesto: Jože Mlakar.
- **STEZA - lista mladih** = 1 mesto: Aleksander Vučković.
- **Mladinska lista Postojna** = 1 mesto: Samo Vesel.
- **Lista Naprej - Danijel Mislej** = 1 mesto: Danijel Mislej.
- **SLS - Slovenska ljudska stranka** = 1 mesto: Stanislav Pelan.
- **DESUS - Demokratična stranka upokojencev Slovenije** = 1 mesto: Franc Jurca.
- **ZZP - Zveza za Primorsko** = 1 mesto: Mirko Jenček.

10. DELOVNA TELESNA OBČINSKEGA SVETA OBČINE POSTOJNA

10.1. Splošno o delovnih telesih

Delovna telesa občinskega sveta so odbori in komisije, ki so lahko stalne ali začasne narave. Članstvo v odboru ali komisiji ni združljivo s članstvom v nadzornem odboru občine ali z delom v občinski upravi. Mandati delovnih teles so vezani na mandat občinskega sveta (4 leta).

Občinski odbori in komisije opravljajo naslednje naloge (glej 24. člen statuta Občine Postojna):

- razpravljajo o vprašanjih s svojega delovnega področja, dajejo svetu mnenja o teh vprašanjih in predlagajo svetu odločitve s svojega področja ter predlagajo v sprejem odloke in druge akte, razen proračuna in zaključnega računa in drugih aktov, za katere je v zakonu ali s tem statutom določeno, da jih občinski svet sprejme na predlog župana,
- obravnavajo predloge župana, članov sveta in občanov s svojega delovnega področja in dajejo občinskemu svetu mnenja o teh predlogih. Člani občinskega odbora in komisije, ki niso člani občinskega sveta, imajo pravico prisostvovati na sejah občinskega sveta in sodelovati v razpravi, kadar občinski svet obravnava zadeve, ki sodijo v delovno področje odbora, katerega člani so.

10.2. Stalni odbori in komisije Občinskega sveta občine Postojna

Stalni občinski odbori in komisije so:

- Odbor za finance in proračun,
- Odbor za kmetijstvo in gozdarstvo,
- Odbor za gospodarstvo,
- Odbor za turizem,
- Odbor za predšolsko vzgojo, šolstvo, raziskovalno dejavnost, kulturo in šport,
- Odbor za zdravstvo in socialno varstvo,
- Odbor za okolje in prostor,
- Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja,
- Statutarno pravna komisija,
- Komisija za prošnje in pritožbe.

Občinski svet lahko z odlokom ustanovi kot svoja posvetovalna telesa tudi krajevne, vaške ali četrtne odbore.

Občinski odbor ima 5 članov, ki jih imenuje občinski svet izmed članov občinskega sveta in izmed drugih občanov, vendar največ polovico članov. Predsednika odbora se imenuje izmed članov občinskega sveta. Zastopnost strank v vseh stalnih odborih je sorazmerna zastopnosti strank v občinskem svetu. Način volitev članov odbora ureja poslovnik občinskega sveta (glej 23. člen statuta Občine Postojna).

Odbor za finance in proračun opravlja naloge na področju javnih financ, zlasti glede proračuna in zaključnega računa, gospodarjenja z občinskim premoženjem, zadolževanja občine, zadolževanja javnih podjetij in zavodov, dajanja poroštva za izpolnitev obveznosti javnih podjetij in zavodov in uporabe sredstev iz rezerv občinskega proračuna (glej 25. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednik: Jerko Čehovin,
- Namestnik predsednika: Tomislav Tiringar
- Člani: **Renee Gacin Benkovič**, Aleksander Vučkovič, **Srečko Košnik**

Odbor za kmetijstvo in gozdarstvo opravlja naloge na področju pospeševanja kmetijstva in gozdarstva, skrbi za ohranjanje poseljenosti in kulturne krajine ter ohranjanje kmetijskih zemljišč (glej 26. člen statuta Občine Postojna in internet 1)

- Predsednik: Igor Simšič
- Namestnik predsednika: **Jožef Posega**,
- Člani: **Edvard Rebula**, Stanislav Pelan, Andrej Poljšak.

Odbor za gospodarstvo opravlja naloge na področju pospeševanja gospodarskih dejavnosti, zlasti na področju obrti in drobnega gospodarstva (glej 27. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednik: Marjan Nagode,
- Namestnik: **Dragana Čolič**,
- Člani: Livij Knafelc, **Franc Malnaršič**, Jože Mlakar.

Odbor za turizem opravlja naloge na področju pospeševanja turizma in prometa. Odbor za turizem pri svojem delu sodeluje z Zavodom za turizem (glej 28. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednik: Franc Jurca,
- Namestnik predsednika: Mirko Jenček,
- Člani: Drago Kodele, **Janko Nabergoj**, **David Žagar**.

Odbor za predšolsko vzgojo, šolstvo, raziskovalno dejavnost, kulturno in šport opravlja naloge s svojega področja. Občinskemu svetu daje mnenja s svojega področja v zvezi z ustanovitvenimi akti javnih zavodov in drugimi zadevami, ki jih opravljajo navedene družbene javne službe lokalnega pomena (glej 29. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednica: Magada Jakin Černe,
- Namestnik: Janko Simčič,
- Člani: **Pia De Paulis Debevec**, Aleksander Vučkovič, **Žarko Zavadlav**.

Odbor za zdravstvo in socialno varstvo opravlja naloge na področju zdravstva, socialnega varstva in sklada socialnih stanovanj, oblikuje ukrepe socialne politike občine. Občinskemu svetu daje mnenje s svojega področja v zvezi z ustanovitvenimi akti javnih zavodov in drugimi zadevami, ki jih opravljajo navedene družbene javne službe lokalnega pomena (glej 30. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednica: Karmen Pahor,
- Namestnik: Stanislav Pelan,
- Člani: Suzana Gaverič, **Sonja Maver**, **Marina Simić**.

Odbor za okolje in prostor opravlja naloge s področja varstva okolja, urejanje prostora in načrtovanja posegov v prostor, na področju javnih služb varstva okolja, komunalnih javnih služb, javnih cest in poti ter stanovanjskega gospodarstva (glej 31. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednica: Erika Merše Logar,
- Namestnik: **Rifet Kendić**,
- Člani: Zvone Černač, Egon Knafelc, **Uroš Mlinar**.

Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja (glej 33. člen statuta Občine Postojna in internet 1):

- obravnava in pripravlja predloge, ki se nanašajo na mandatna vprašanja,
- obravnava in pripravlja predloge za izvolitve, imenovanja in razrešitve, za katere imenovanje je pristojen občinski svet,
- obravnava in pripravlja predloge za svet o plačah funkcionarjev, nadomestilih za opravljanje funkcije in o višini drugih prejemkov ter o pravicah iz delovnega razmerja funkcionarjev in izvršuje odločitve občinskega sveta, zakone in predpise, ki urejajo plače in druge prejemke občinskih funkcionarjev.

Komisija je sestavljena iz petih članov občinskega sveta. Komisija ima predsednika in namestnika, ki ju izmed članov imenuje na prvi seji. Komisija imenuje in razrešuje občinski svet (glej 33. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednik: Stanko Markovčič,
- Namestnik: Mirko Jenček,
- Člani: Danijel Mislej, Franc Jurca, Stanislav Pelan.

Statutarno-pravna komisija spremlja izvajanje statuta, predlaga občinskemu svetu dopolnitve, spremembe ter uskladitve z Ustavo, zakoni in drugimi predpisi, skrbi za uskladitev občinskih splošnih aktov s statutom, predlaga avtentično razlago statuta ali drugega splošnega akta, ki ga sprejema občinski svet v primerih, ko občinski svet o tej razlagi skladno s statutom in poslovnikom odloča, ter obravnava druga statutarna vprašanja. Komisija je sestavljena iz petih članov, od katerih so najmanj trije člani občinskega sveta. Komisija ima predsednika in namestnika, ki ju izmed članov imenuje na prvi seji. Komisijo imenuje in razrešuje občinski svet (glej 34. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednica: Margareta Srebotnjak Borsellino,
- Namestnik: Boštjan Udovič,
- Člani: Zvone Černač, Stanko Markovčič, Stane Valič.

Komisija za prošnje in pritožbe obravnava in zavzema stališča o prošnjah in pritožbah teh jih posreduje pristojnim organom v reševanje. Vlagatelje prošenj in pritožb obvesti o svojih stališčih in kateremu organu so bile posredovane. Komisija je sestavljena iz petih članov občinskega sveta. Komisija ima predsednika in namestnika, ki ju izmed članov imenuje na

prvi seji. Komisijo imenuje in razrešuje občinski svet (glej 35. člen statuta Občine Postojna in internet 1).

- Predsednik: Jerko Čehovin,
- Namestnik: Egon Knafelc,
- Člani: Suzana Gaverič, Marjan Nagode, Aleksander Vučkovič.

11. CIVILNA DRUŽBA V OBČINI POSTOJNA

11.1. Društva v občini Postojna

Za celovito, popolno in demokratično delovanje občinskega aparata so poleg zgoraj navedenih občinskih funkcionarjev potrebni tudi drugi akterji. Tu mislim na civilno družbo, ki s svojimi neprofesionalnimi idejami kreira podobo svoje občine.

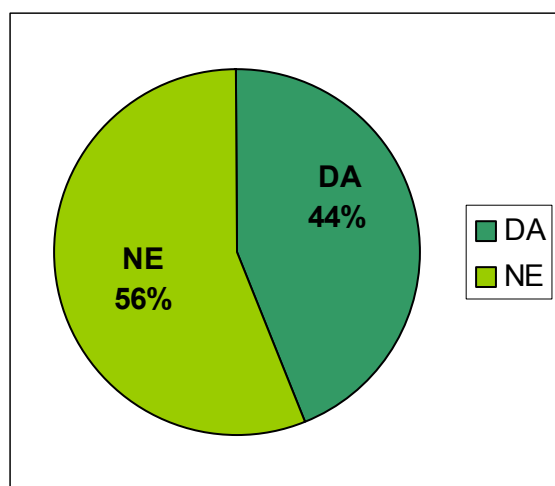
Kot v večini slovenskih občin je tudi v občini Postojna najpogostejša in najpomembnejša oblika združevanja civilne družbe – društvo. Pri vsakem posameznem društvu gre za združevanje različnih skupno določenih interesov, ki jih opredelijo v svojih statutih. Društvo se lahko kot prostovoljno, nepridobitno in samostojno združenje ukvarja z različnimi zadevami. Nekatera društva so bolj interna in delujejo le za svoje specifične namene, druga pa so bolj svetovnonazorska, odprta za različne interese. Zadnja ponavadi srečamo na različnih področjih, medtem ko so prva usmerjena le na svoje posebne interese in karkoli drugega, ki nima povezave s tem interesom, ne privabi njihove pozornosti.

V svoji diplomski nalogi sem raziskovala predvsem to, kako so društva v občini Postojna odprta za javnopolitična vprašanja, oziroma ali si prizadevajo poleg svojih specifičnih interesov vplivati tudi na politično življenje.

V občini Postojna je registriranih več kot 200 društev, ki delujejo na različnih področjih. Največ je športnih, kulturnih in turističnih. Po pregledu vseh registriranih društev, sem zaradi finančnih, časovnih in praktičnih razlogov naredila reprezentativni vzorec 30-tih društev, katerim sem po predhodnem dogovoru poslala strukturiran vprašalnik. Izbrala sem predvsem društva, ki s svojo aktivnostjo večkrat zbudijo pozornost pri občanah (različne javne predstavitve programov, organizacija javnih prireditev in različnih akcij, pojavnost v lokalnih medijih, število članov...). Prejela sem 25 izpolnjenih vprašalnikov. Tako sem v svojo analizo vključila 25 društev, oziroma 24 društev in postojnsko katoliško župnijo (N=25).

Že na začetku sem želela izvedeti ali društva politično življenje v občini Postojna zanima, jih javnopolitična problematika interesira, želijo poleg svojih osnovnih nalog društva vplivati na reševanje določenih lokalnih problemov?

Graf 11.1: Zanimanje postojnskih društev za vpliv na politično življenje

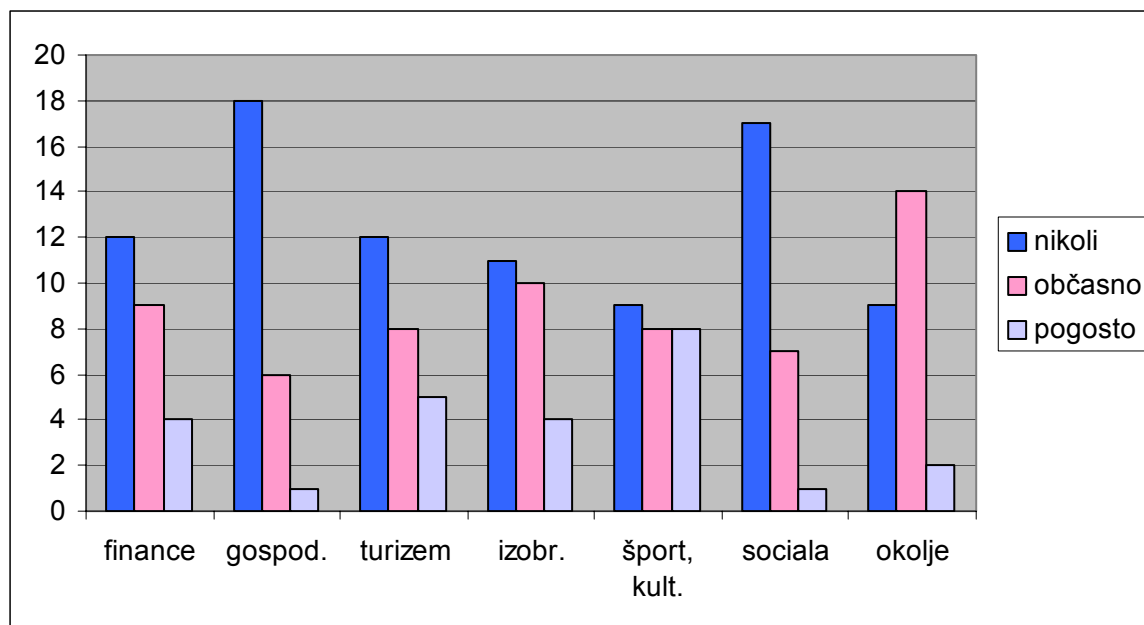
Iz vprašalnikov je bilo razvidno (glej graf 11.1), da politično življenje zanima **44%** vprašanih društev, kar **56%** pa je takih, ki so bolj usmerjena v svoja ozka, specializirana področja in jih vplivanje na oblikovanje lokalne javne politike ne privlači. Sklepam lahko, da je zainteresiranost za politično življenje in reševanje lokalne javne problematike dokaj majhna in da so postojnska društva bolj ciljno usmerjena na svoja specifična poslanstva. Takšna društva niti ne iščejo poti in načinov kako bi prišla do ključnih akterjev pri oblikovanju lokalne javne politike.

Ponavadi društva delujejo na določenih, specifičnih področjih, zato jih načeloma niti ne zanimajo druge tematike, ki ne obravnavajo njihovih osnovnih interesov. Zato sem društva spraševala, katera so tista področja, na katerih želijo dosežati svoje cilje in kjer uveljavijo svoje interese; katera so aktualna področja, ki pritegnejo njihovo pozornost; kje vidijo možnosti in dostop za njihove ideje.

Iz grafa (graf 11.2) lahko ugotovim, da društva v postojnski občini najpogosteje sodelujejo na področju športa in kulture. Razloge za takšen rezultat najdem že v številu društev, ki delujejo na teh dveh področjih. Kot sem že zgoraj omenila, prav na teh dveh področjih deluje največje število društev, zato jih posledično zanimajo prav tematike športa in kulture. Takoj za tem področjem je pogosto zanimanje na področju turizma, sledijo finance in proračun ter izobraževanje. Občasno pritegne njihovo zanimanje tudi področje okolja in prostora, najmanj zanimanja pa so pokazali na področjih gospodarstva ter zdravstvenega in socialnega varstva. To kaže na interese, ki združujejo občane v civilnodružbena združenja. Iz tega lahko ugotovim, da je v postojnski občini resnično največ športnih, kulturnih in turističnih društev.

S tega stališča je presenetljivo predvsem precejšnje zanimanje na področju financ in proračuna, vendar če pogledam z drugega zornega kota, je denar vseeno tisti, ki zbuja pri ljudeh največji interes.

Graf 11.2: Pogostost sodelovanja na različnih javnopolitičnih področjih

12. OBLIKE VPLIVANJA NA POLITIČNO ŽIVLJENJE V OBČINI POSTOJNA

12.1. Lokalne volitve

Člani občinskih svetov, župani in člani svetov krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti se volijo na podlagi splošne in enake volilne pravice na svobodnih in neposrednih volitvah s tajnim glasovanjem (glej 2. člen zakona o lokalnih volitvah).

12.1.1. Splošno o volitvah v občinske svete

Pravico voliti in biti voljen za člana občinskega sveta ima vsak državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let starosti. Pravico voliti ima volivec v občini, v kateri ima stalno prebivališče (glej 5. člen zakona o lokalnih volitvah).

Člani občinskih svetov se volijo po večinskem načelu (večinske volitve) ali proporcionalnem načelu (proporcionalne volitve). Če šteje občinski svet manj kot 12 članov, se člani občinskega sveta volijo po večinskem načelu. Če šteje občinski svet 12 ali več članov, se člani občinskega sveta volijo po proporcionalnem načelu (glej 9. člen zakona o lokalnih volitvah).

V občini Postojna šteje občinski svet 23 članov, zato se le-ti volijo po proporcionalnem volilnem sistemu.

Pri proporcionalnih volitvah se glasuje o listah kandidatov v volilni enoti. Če se glasuje o listah kandidatov, volivec lahko glasuje samo za eno listo kandidatov. Volivec lahko na glasovnici pri listi kandidatov, za katero je glasoval, označi kandidata, ki mu daje pri izvolitvi prednost pred ostalimi kandidati na listi (preferenčni glas). Volivec lahko da preferenčni glas samo enemu kandidatu z liste (glej 13. člen zakona o lokalnih volitvah).

Ker občina Postojna ni razdeljena na volilne enote, se za volilno enoto šteje območje občine. Mandati se dodelijo listam kandidatov po zaporedju najvišjih količnikov, ki se dobijo tako, da se število glasov za vsako listo kandidatov deli z vsemi števili od ena do števila članov občinskega sveta (D'Hondtov sistem). Z liste kandidatov je izvoljenih toliko kandidatov, kolikor mandatov je dobila lista (14. člen zakona o lokalnih volitvah).

Liste kandidatov za člane občinskega sveta, ki se volijo po proporcionalnem načelu, določijo politične stranke v občini in volivci v volilni enoti. Na listi kandidatov je lahko največ toliko

kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti (glej 65. in 66. člen zakona o lokalnih volitvah).

Pri ugotavljanju volilnega izida proporcionalnih volitev, pri katerih se glasuje o listah kandidatov, volilna komisija volilne enote oziroma občinska volilna komisija ugotovi, koliko glasov je dobila posamezna lista kandidatov, koliko mandatov pripada posamezni listi in kateri kandidati s posameznih list kandidatov so izvoljeni (glej 86. člen zakona o lokalnih volitvah).

12.1.2. Volitve Občinskega sveta občine Postojna – 1998

Na volitvah dne 22.11.1998 je imelo pravico voliti skupaj 10.832 volivcev. S potrdilom ni glasoval nihče. Glasovalo je skupaj 6.451 volivcev ali **59,56%** od vseh volivcev, od tega je 6.411 volivcev glasovalo na voliščih in 40 volivcev po pošti. Za volitve v občinski svet je bilo oddanih 6.451 glasovnic. Od tega je bilo neveljavnih, praznih oziroma ni bilo moč ugotoviti volje volivca, 465 glasovnic. Veljavnih je bilo 5.986 glasovnic (glej poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna).

Tabela 12.3: Število glasov po posameznih listah - 1998

Ime liste	Glasovi	% glasov
1. Zveza za Primorsko, ZZP	337	5,6
2. Mladinska lista Postojna	488	8,2
3. Slovenski krščanski demokrati, SKD	361	6,0
4. Skupaj – Lokalna lista	859	14,4
5. Mislej Danijel	610	10,2
6. Demokratična stranka upokojencev Slovenije, DESUS	275	4,6
7. Slovenska nacionalna stranka - SNS	123	2,1
8. Liberalna demokracija Slovenije, LDS	1040	17,4
9. Demokratska stranka Slo., Demokrati Slovenije, DS	44	0,7
10. Socialdemokratska stranka Slo., Socialdemokrati Slo., SDS	636	10,6
11. Združena lista socialnih demokratov, združena lista, ZLSD	515	8,6
12. SLS – Slovenska ljudska stranka	698	11,7

Vir: Uradni list RS, št. 86/1998, Poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna.

Občinska volilna komisija je ugotovila, da po zaporedju 23 najvišjih količnikov pripada posameznim listam kandidatov naslednje število mandatov v Občinskem svetu občine Postojna (glej tabela 12.4).

Tabela 12.4: Število mandatov po posameznih listah - 1998

Ime liste	Število mandatov
8. Liberalna demokracija Slovenije, LDS	4
4. Skupaj – Lokalna lista	4
12. SLS – Slovenska ljudska stranka	3
10. Socialdemokratska stranka Slo., Socialdemokrati Slo., SDS	3
5. Mislej Danijel	2
11. Združena lista socialnih demokratov, združena lista, ZLSD	2
2. Mladinska lista Postojna	2
3. Slovenski krščanski demokrati, SKD	1
1. Zveza za Primorsko, ZZP	1
6. Demokratična stranka upokojujencev Slovenije, DESUS	1
7. Slovenska nacionalna stranka - SNS	0
9. Demokratska stranka Slo., Demokrati Slovenije, DS	0

Vir: Uradni list RS, št. 86/1998, Poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna.

Listi kandidatov Mislej Danijel sta pripadla dva mandata, vendar ji je bilo mogoče dodeliti le en mandat, saj je Danijel Mislej njen edini kandidat. Ker mandata, ki je tej listi pripadal na podlagi 15. najvišjega količnika ni bilo mogoče dodeliti, je bilo mogoče na podlagi zaporedja 23. najvišjih količnikov po D' Hondtovem sistemu le 23 mandatov. Občinska volilna komisija je zato dodelila 23. mandat listi kandidatov Liberalna demokracija Slovenije, LDS, ki je imela naslednji, to je 24. najvišji količnik (glej poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna).

Občinska volilna komisija je ugotovila, da na podlagi 18. člena zakona o lokalnih volitvah nihče od kandidatov ni dobil preferenčnih glasov večine volivcev, ki so glasovali za listo (glej poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna).

12.1.3. Volitve Občinskega sveta občine Postojna – 2002

Na volitvah dne 10.11.2002 je imelo pravico voliti skupaj 11.562 volivcev. Glasovalo je skupaj 8.605 volivcev ali **74,42%** od vseh volivcev, od tega je 8.605 volivcev glasovalo na voliščih in 16 volivcev po pošti. Za volitve v občinski svet je bilo oddanih 8.605 glasovnic. Od tega je bilo neveljavnih, praznih oziroma ni bilo moč ugotoviti volje volivca, 561 glasovnic. Veljavnih je bilo 8.044 glasovnic (glej poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna).

Tabela 12.5: Število glasov po posameznih listah - 2002

Ime liste	Glasovi	% glasov
1. Stranka ekoloških gibanj Slovenije - SEG	135	1,7
2. SLS - Slovenska ljudska stranka	396	4,9
3. Margareta Srebotnjak Borsellino - lista civilne iniciative	500	6,2
4. Sabina Ileršič Kovšca ženska lista	200	2,5
5. DeSUS - Demokratična stranka upokojencev Slovenije	367	4,6
6. Vojko Bauman	170	2,1
7. LDS - Liberalna demokracija Slovenije	1320	16,4
8. Zveza za Primorsko - ZZP	250	3,1
9. SDS - Socialdemokratska stranka Slovenije	506	6,3
10. Lista Krajevskih skupnosti	546	6,8
11. Združena lista socialnih demokratov - ZLSD	874	10,9
12. Lista Naprej - Mislej Danijel	412	5,1
13. SKUPAJ - lokalna lista krajanov	732	9,1
14. Zeleni Slovenije - Zeleni	194	2,4
15. Steza - lista mladih	471	5,9
16. Nova Slovenija - Krščanska ljudska stranka - NSi	482	6,0
17. Rok Pečar - lista za prihodnost	46	0,6
18. Mladinska lista Postojna	440	5,5

Vir: Uradni list RS, št. 116/2002, Poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna.

Občinska volilna komisija je ugotovila, da po zaporedju 23 najvišjih količnikov pripada posameznim listam kandidatov naslednje število mandatov v Občinskem svetu občine Postojna (glej tabela 12.6).

Tabela 12.6: Število mandatov po posameznih listah - 2002

Ime liste	Število mandatov
1. Stranka ekoloških gibanj Slovenije - SEG	0
2. SLS - Slovenska ljudska stranka	1
3. Margareta Srebotnjak Borsellino - lista civilne iniciative	2
4. Sabina Ileršič Kovšca ženska lista	0
5. DeSUS - Demokratična stranka upokojencev Slovenije	1
6. Vojko Bauman	0
7. LDS - Liberalna demokracija Slovenije	5
8. Zveza za Primorsko - ZZP	1
9. SDS - Socialdemokratska stranka Slovenije	2
10. Lista Krajevnih skupnosti	2
11. Združena lista socialnih demokratov - ZLSD	3
12. Lista Naprej - Mislej Danijel	1
13. SKUPAJ - lokalna lista krajanov	2
14. Zeleni Slovenije - Zeleni	0
15. Steza - lista mladih	1
16. Nova Slovenija - Krščanska ljudska stranka - NSi	1
17. Rok Pečar - lista za prihodnost	0
18. Mladinska lista Postojna	1

Vir: Uradni list RS, št. 116/2002, Poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna.

Občinska volilna komisija je ugotovila, da je na podlagi 18. člena zakona o lokalnih volitvah Aleksander Vučković, ki kandidira na listi z imenom Steza – lista mladih, izvoljen na podlagi preferenčnih glasov, saj so volivci za listo oddali več kot $\frac{1}{4}$ preferenčnih glasov, kandidat pa je dobil več kot 10 % glasov, oddanih za listo (glej poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna).

12.1.4. Splošno o volitvah za župana

Pravico voliti župana ima vsak občan, ki ima volilno pravico pri volitvah v občinski svet. Pravico voljen za župana ima vsak državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let starosti. Redne volitve županov se opravijo hkrati z rednimi volitvami v občinske svete. Redne volitve županov razpiše predsednik Državnega zbora Republike Slovenije (103. in 104. člen zakona o lokalnih volitvah). Nadomestne volitve župana se

opravijo, če županu preneha mandat pred potekom mandatne dobe. Nadomestne volitve za župana razpiše občinska volilna komisija (glej 105. člen zakona o lokalnih volitvah).

Župana se voli po absolutnem dvokrožnem večinskem volilnem sistemu. Za župana je izvoljen kandidat, ki je dobil večino veljavnih glasov. Če noben kandidat ni dobil večine glasov, se opravi drugi krog volitev med kandidatoma, ki sta dobila največ glasov. Če je več kandidatov dobilo enako najvišje število glasov ali če je dvoje ali več kandidatov dobilo enako drugo najvišje število glasov, se izbira kandidatov za drugi krog volitev določi z žrebom. Na glasovnici sta kandidata navedena po vrstnem redu glede na število dobljenih glasov v prvem krogu volitev. Če je število dobljenih glasov enako, se vrstni red določi z žrebom (glej 108. člen zakona o lokalnih volitvah).

12.1.5. Volitve za župana Občine Postojna – 1998

Na volitvah dne 22.11.1998 je imelo pravico voliti skupaj 10.832 volivcev. S potrdilom ni glasoval nihče. Glasovalo je skupaj 6.451 volivcev ali **59,56%** od vseh volivcev, od tega je 6.411 volivcev glasovalo na voliščih in 40 volivcev po pošti. Za volitve župana je bilo oddanih 6.451 glasovnic. Od tega je bilo neveljavnih, praznih oziroma ni bilo moč ugotoviti volje volivca, 309 glasovnic. Veljavnih je bilo 6.142 glasovnic (glej poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna).

Ker v prvem krogu nihče od kandidatov ni dobil absolutne večine, je Občinska volilna komisija razpisala dne 23.11.1998 drugi krog volitev med dvema kandidatoma, ki sta v prvem krogu dobila največ glasov (glej poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna).

Občinska volilna komisija je ugotovila, da je v drugem krogu na volitvah, 6.12.1998 imelo pravico glasovanja 10.855 volivcev. Glasovalo je skupaj 5.200 volivcev ali **47,90%** od vseh volivcev, od tega je 5.162 volivcev glasovalo na voliščih in 38 volivcev po pošti. Za volitve župana je bilo oddanih 5.200 glasovnic. Od tega je bilo neveljavnih, praznih oziroma ni bilo moč ugotoviti volje volivca, 150 glasovnic. Veljavnih je bilo 5.050 glasovnic (glej poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna).

Tabela 12.7: Število glasov za kandidata župana – 1998 (2.krog)

Ime kandidata	Število glasov	% glasov
Josip Bajc	3.174	62,85
Andrej Bratož	1.876	37,15

Vir: Uradni list RS, 86/1998, Poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna.

12.1.6. Volitve za župana Občine Postojna – 2002

Na volitvah dne 10.11.2002 je imelo pravico voliti skupaj 11.652 volivcev. S potrdilom ni glasoval nihče. Glasovalo je skupaj 8.604 volivcev ali **74,42%** od vseh volivcev, od tega je 8.588 volivcev glasovalo na voliščih in 16 volivcev po pošti. Za volitve župana je bilo oddanih 8.604 glasovnic. Od tega je bilo neveljavnih, praznih oziroma ni bilo moč ugotoviti volje volivca, 256 glasovnic. Veljavnih je bilo 8.348 glasovnic (glej poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna).

Ker v prvem krogu nihče od kandidatov ni dobil absolutne večine, je Občinska volilna komisija razpisala dne 15.11.2002 drugi krog volitev med dvema kandidatoma, ki sta v prvem krogu dobila največ glasov (glej poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna).

Občinska volilna komisija je ugotovila, da je v drugem krogu na volitvah, 1.12.2002 imelo pravico glasovati 11.593 volivcev. Glasovalo je skupaj 7.939 volivcev ali **68,48%** od vseh volivcev, od tega je 7.915 volivcev glasovalo na voliščih in 24 volivcev po pošti. Za volitve župana je bilo oddanih 7.939 glasovnic. Od tega je bilo neveljavnih, praznih oziroma ni bilo moč ugotoviti volje volivca, 313 glasovnic. Veljavnih je bilo 7.626 glasovnic (glej poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna).

Tabela 12.8: Število glasov za kandidata župana – 2002 (2.krog)

Ime kandidata	Število glasov	% glasov
Jernej Verbič	3.893	51,05
Josip Bajc	3.733	48,95

Vir: Uradni list RS, 116/2002, Poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna.

Politično participacijo v lokalnem političnem življenju lahko pomembno predstavljajo prav podatki o udeležbi na lokalnih volitvah. Udeležba občanov občine Postojna na lokalnih

volitvah za občinski svet in za župana je bila v letu 1998 (**59,56%**) precej nižja kot leta 2002 (**74,42%**) in sicer za skoraj **15%**. Iz tega lahko razberem, da so bili občani v letu 2002 precej bolj volilno aktivni in da je njihovo zanimanje za izvolitev in postavitve občinskih funkcionarjev ter posredno za oblikovanje lokalnih politik zraslo. Razliko v volilni udeležbi (**20%**) med letoma 1998 in 2002 opazimo tudi pri drugem krogu volitev za župana, saj je leta 1998 v drugem krogu za župana volilo **47,90%** vseh volivcev, v letu 2002 pa **68,48%** volivcev. Ugotovim lahko tudi, da je v drugem krogu volitev za župana v obeh letih volilo manj občanov kot v prvem krogu.

12.2. Lokalna demokracija – oblike neposrednega odločanja v občini Postojna

12.2.1 Zbor občanov

Občani na zboru občanov v skladu z zakonom o lokalni samoupravi in statutom obravnavajo posamezne zadeve, oblikujejo stališča, dajejo predloge, pobude in mnenja ali odločajo. Zbor občanov se lahko skliče v občini ali v krajevni skupnosti (glej 41. člen statuta Občine Postojna).

Skliče ga župan na lastno pobudo, na zahtevo občinskega sveta ali na zahtevo najmanj petih odstotkov volivcev v občini oz. krajevni skupnosti. Zbor občanov v krajevni skupnosti mora župan sklicati tudi na zahtevo sveta krajevne skupnosti. Župan mora sklicati zbor občanov, če je tako predpisano z zakonom (glej 42. člen statuta Občine Postojna).

Akt o sklicu zbora občanov se objavi v lokalnih sredstvih obveščanja in na javnih mestih na običajen način. Zbor občanov mora biti sklican osem dni pred zborom občanov (glej 42. člen statuta Občine Postojna).

V razpravi in pri odločanju na zboru občanov lahko sodeluje vsakdo, ki ima volilno pravico pri volitvah članov občinskega sveta in župana oz. sveta krajevna skupnosti. Delo zbora vodi župan (glej 43. člen statuta Občine Postojna).

Zbor občanov v občini razpravlja in daje mnenja in priporočila občinskim organom o vseh javnih zadevah lokalnega pomena. Zbor občanov v občini je sklepčen, če se ga udeleži najmanj 5% volivcev v občine. Mnenja in priporočila sprejema zbor občanov z večino glasov navzočih volivcev (glej 44. člen statuta Občine Postojna).

12.2.2. Lokalni referendum

A) Referendum o splošnem aktu občine

Občani lahko odločajo na referendumu o vprašanjih, ki so vsebina splošnih aktov občine, razen o proračunu in zaključenem računu občine ter o splošnih aktih, s katerimi se v skladu z zakonom predpisujejo občinski davki in druge dajatve. Referendum se opravi kot naknadni referendum, na katerem občani potrdijo ali zavrnejo sprejeti splošni akt občine ali njegove posamezne določbe. Občinski svet lahko razpiše referendum na predlog župana ali člana občinskega sveta. Občinski svet mora razpisati referendum, če to zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini in če tako določa zakon ali ta statut (glej 47. člen statuta Občine Postojna).

Odločitev volivcev na referendumu zavezuje občinski svet do konca njegovega mandata (glej 47. člen statuta Občine Postojna).

Pobudo volivcem za vložitev zahteve za razpis referendumoma lahko da vsak volivec, politična stranka v občini ali svet krajevne skupnosti. Pobuda mora vsebovati zahtevo za razpis referendumoma, ki mora vsebovati jasno izraženo vprašanje, ki naj bo predmet referendumoma, in obrazložitev. Pobuda mora biti podprta s podpisi najmanj pet odstotkov volivcev na seznamu, ki vsebuje osebne podatke podpisnikov: ime in priimek, datum rojstva in naslov stalnega prebivališča (glej 47.a člen statuta Občine Postojna).

Občinski svet razpiše referendum v petnajstih dneh po sprejemu odločitve o predlogu oziroma od vložitve zahteve volivcev za razpis referendumoma. Z aktom o razpisu referendumoma določi občinski svet vsebino vprašanja, o katerem se bo odločalo na referendumu ter določi dan, ki se šteje za dan razpisa, referendumsko območje in dan glasovanja (glej 47.b člen statuta Občine Postojna).

Besedilo referendumskega vprašanja, o katerem se bo odločalo, mora biti jasno navedeno tako, da se bo obkročila beseda: »ZA« oziroma »PROTI« (glej 47.b člen statuta Občine Postojna).

Pravico glasovati na referendumu imajo vsi občani, ki imajo pravico voliti člane občinskega sveta, če zakon ne določa drugače. Postopek za izvedbo referendumoma vodijo organi, ki vodijo lokalne volitve. O ugovoru zaradi nepravilnosti pri delu volilnega odbora odloča občinska volilna komisija. Glede glasovanja na referendumu in drugih vprašanjih izvedbe referendumoma se smiselno uporabljajo določbe zakona o referendumu in o ljudski iniciativi in zakona o

lokalnih volitvah, v kolikor ni s statutom oziroma zakonom o lokalni samoupravi za posamezno vprašanja drugače urejeno (glej 47.c člen statuta Občine Postojna).

Odločitev na referendumu je sprejeta, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so glasovali (glej 47.c člen statuta Občine Postojna).

B) Svetovalni in drugi referendumi

Občinski svet lahko pred odločanjem o posameznih vprašanjih iz svoje pristojnosti razpiše svetovalni referendum, da se ugotovi volja volivcev. Svetovalni referendum ne zavezuje občinskih organov. Svetovalni referendum se lahko razpiše za vso občino ali za njen del. Svetovalni referendum se mora razpisati na zahtevo najmanj petih odstotkov volivcev v občini oz. krajevni skupnosti (48. člen statuta Občine Postojna).

Občani lahko odločajo na referendumu o samopriskvku in tudi o drugih vprašanjih, če tako določa zakon (glej 48.a člen statuta Občine Postojna).

12.2.3. Ljudska iniciativa v občini Postojna

Najmanj pet odstotkov volivcev v občini lahko zahteva izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov. Občinski svet mora obravnavo zadeve, na katero se nanaša ljudska iniciativa, uvrstiti na prvo naslednjo sejo, o njej pa odločiti najkasneje v treh mesecih po prejemu zahteve. Če se ljudska iniciativa nanaša na zadeve iz pristojnosti župana ali drugega organa občine, mora ta organ o zadevi odločiti najkasneje v dveh mesecih po prejemu zahteve (glej 49. člen statuta Občine Postojna).

V občini Postojna je bil po osamosvojitvi Slovenije le en uraden referendum - svetovalni referendum o ukinitvi vojaškega poligona Poček. Iz vprašalnikov (v nadaljevanju več o tem) pa sem izvedela, da je bilo med vprašanimi društvi tudi nekaj pobudnikov za ljudsko iniciativo.

12.2.4. Primer: Referendum Poček

Že v časih bivše Jugoslavije so postojnski občani imeli mnogo pripomb na račun poligona Poček pa tudi na račun številnih drugih vojaških objektov, ki jih je takratna JA (jugoslovanska armada) razporedila širom tedanje postojnske občine tako, da prosto gibanje okoli Postojne in bližnjih vasi skoraj ni bilo mogoče. Pogoste zapore zaradi vojaških vaj so ljudem onemogočale, da bi lahko šli na delo ali na izlet v gozdove kadar bi želeli. Vrstile so se kanonade in različna druga streljanja, podnevi in ponoči. Vojska je zanetila številne požare. O

ekološko negativnih vplivih poligona ni bilo modro govoriti. Javnega nasprotovanja v tedanjih razmerah si niti misliti ni bilo mogoče. Pa tudi kakršnihkoli odškodnin na račun dejavnosti in omejitev, ki jih je izvajala JA, občina in občani niso bili deležni. Saj je vendar šlo za višje interese obrambe socialistične domovine pred grozečim imperializmom (glej internet 4).

Z osamosvojitvijo smo dobili svojo lastno državo, z njo pa tudi lastno vojsko. Večina vojaških objektov je bila opustošenih, ostal pa je poligon Poček. V pogovorih med predstavniki tedanje postojnske občine in Ministrstva za obrambo so bile že leta 1992 s protokolom dogovorjene določene rešitve in dejavnosti, ki naj bi celovito uredile odnose med občino in Ministrstvom, vključno s poligonom Poček (glej internet 4).

Že leta 1994 je bilo eno od predvolilnih gesel: Tišina pod Javorniki! Leta 1996 se je 5 občinskih svetnikov takratne SKD odločilo občinskemu svetu občine Postojna predlagati v obravnavo predlog občinskega odloka o taksi za obremenjevanje okolja (ekološka taksa). Predlog je temeljil na naslednjih dejstvih (glej internet 4):

- da dejavnosti na poligonu Poček niso sistemsko usklajene z veljavno zakonodajo,
- da te dejavnosti niso definirane in ne usklajene z ustreznimi ekološkimi normami,
- da leži poligon nad vodozbirnim območjem od koder dobiva vodo zajetje Malni v Planini,
- da je kraški svet ekološko občutljiv,
- da bo področje poligona predvidoma vključeno v načrtovani regijski notranjski park,
- da ne vojska ne država občini in krajanom ne priznavata nikakršnih nadomestil na račun obremenjevanja okolja.

Cilj predloga je bil: doseči jasne pogoje delovanja poligona, učinkovito varovanje okolja, plačevanje ustrezne takse občini in kot končni cilj: v doglednem času doseči zaprtje poligona. Predlog je bil v prvem branju sprejet, četudi ga svetniki nekaterih strank niso podprli, češ: za odlok je še prezgodaj, slovenska vojska vendar mora nekje vaditi, za odlok ni ustreznih zakonskih podlag. Odlok ni bil uveljavljen, ker po mnenju zakonodajno pravne službe v slovenskem parlamentu za tak odlok ni pravne podlage (glej internet 4).

Naslednje leto je ista svetniška skupina dala pobudo za razpis referendumu o ukinitvi vojaškega poligona na območju občine Postojna. Referendum naj bi se izvedel istočasno z volitvami predsednika republike. Predlog je večina tedanjih svetnikov zavrnila, zavrnitev pa so predstavniki strank utemeljevali s potrebo po ustrezni zakonski ureditvi statusa poligona in drugih vojaških objektov. Nekateri so menili, da bo, ko bodo končno vojaški objekti usklajeni z zakonodajo, morebiti mogoče ugotavljati ali poligon ustreza predpisanim prostorsko ureditvenim in ekološkim pogojem ter po potrebi ukrepati (glej internet 4).

Svetniška skupina liste SKUPAJ je junija 1999 dala pobudo za nov razpis posvetovalnega referendumu o tem ali naj se poligon Poček ukine. Po dobrih dveh letih prepričevanj o smiselnosti ali nesmiselnosti takega referendumu, je večina v občinskem svetu le sprejela sklep o izvedbi referendumu (glej internet 4).

Na svetovalnem referendumu dne 15.10.2000 je imelo pravico glasovati skupaj 11.121 volivcev. S potrdilom ni glasoval nihče. Glasovalo je skupaj 8.021 volivcev ali **72,12%** od vseh volivcev, od tega je 8.003 volivcev glasovalo na voliščih in 18 volivcev po pošti. Oddanih je bilo 8.021 glasovnic. Od tega je bilo neveljavnih, praznih oziroma ni bilo moč ugotoviti volje volivca, 293 glasovnic. Veljavnih je bilo 7.728 glasovnic (glej poročilo o izidu svetovalnega referendumu o ukinitvi vojaškega poligona Poček na območju Občine Postojna).

Izid glasovanje je bil naslednji (glej poročilo o izidu svetovalnega referendumu o ukinitvi vojaškega poligona Poček na območju Občine Postojna):

- ZA ukinitve vojaškega poligona Poček je glasovalo 5.586 volivcev ali **69,64%**,
- PROTI ukinitvi vojaškega poligona Poček je glasovalo 2.142 volivcev ali **26,70%**,
- neveljavnih je bil 293 ali 3,65% glasovnic.

Na podlagi izida glasovanja in drugega odstavka 47.b člena zakona o lokalni samoupravi, je Občinska komisija ugotovila, da je odločitev na svetovalnem referendumu o ukinitvi vojaškega poligona Poček sprejeta, ker se je večina volivcev, ki so glasovali na svetovalnem referendumu, izrekla za ukinitve vojaškega poligona Poček (glej poročilo o izidu svetovalnega referendumu o ukinitvi vojaškega poligona Poček na območju Občine Postojna).

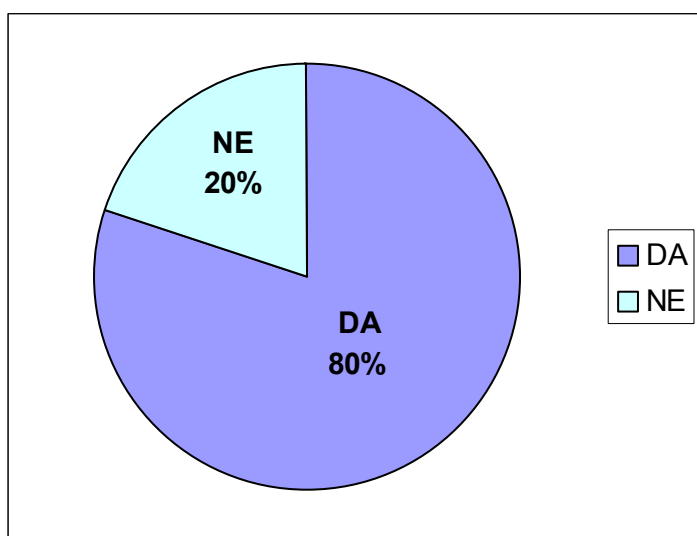
Odločitev ZA ukinitve poligona Poček je pomenila (glej sklep o razpisu svetovalnega referendumu o ukinitvi vojaškega poligona Poček na območju Občine Postojna):

- zavezo občinskemu svetu, da bo odločitev referendumu upošteval pri sprejemanju vseh aktov iz svoje pristojnosti in ne bo sprejel nobene odločitve, ki bi bila v nasprotju z voljo volivcev,
- zavezo vsem občinskim organom, da bodo v pogajanjih z državo upoštevali voljo volivcev in zahtevali takojšnjo omejitev in posledično prenehanje aktivnosti, ki močnejše obremenjujejo okolje,
- prepoved širitve uporabe za namene za katere se poligon doslej ni uporabljal,
- prenehanje zapiranja območja lastnikov zemljišč,
- plačilo odškodnine prizadetim lastnikom zemljišč in lokalni skupnosti,
- določitev načina, pogojev in vseh ostalih elementov uporabe vojaškega poligona v predhodnem obdobju,
- sanacijo degradiranih površin.

12.2.5. Dejansko stanje pri neposrednem odločanju

Ker se praksa ponavadi razlikuje od teorije, sem želela preveriti, kakšna je dejanska seznanjenost civilnodružbenih organizacij v občini Postojna z oblikami neposrednega odločanja v lokalni skupnosti. Zanimalo me je ali so zapisani člani Ustave RS, zakona o lokalni samoupravi in statuta občine, ki obravnavajo temo neposrednega odločanja le del birokratskega urejanja zadev ali pa so le-ti pri civilni družbi resnično poznani in uveljavljeni.

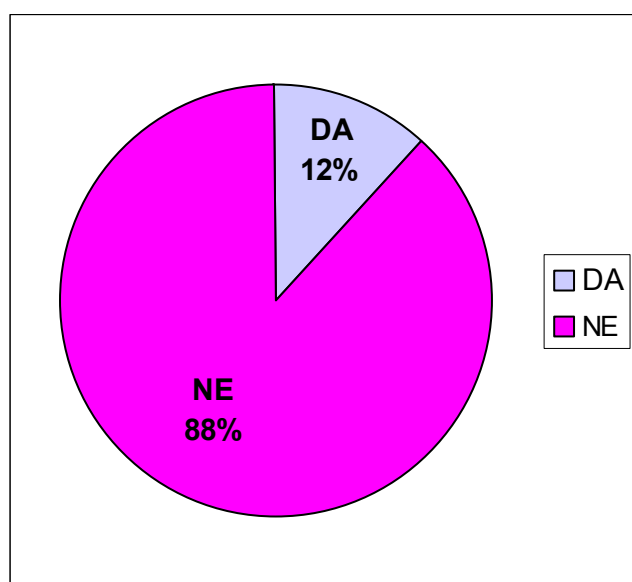
Graf 12.3: Seznanjenost s pravicami neposrednega odločanja v lokalni skupnosti

Nad rezultati (glej graf 12.3) sem precej presenečena, saj sem pesimistično pričakovala, da civilnodružbene organizacije v postojnski občini ne poznajo in ne prebirajo statuta občine, Ustave RS ali zakonov, ki se tičejo lokalnih pravic in dolžnosti. Ugotovila sem, da kar **80%** vprašanih pozna svoje pravice pri neposrednem odločanju v lokalni skupnosti. Velika večina vprašanih društev ve, da lahko da pobudo za izvedbo lokalnega referendum, zbora občanov in ljudske iniciative. Samo **20%** vprašanih je takih, ki so za te pravice izvedeli prvič iz mojega vprašalnika.

Da bi ugotovila resnično aktivnost postojnskih društev pri uveljavljanju pravice do neposrednega odločanja, sem jim v vprašalniku postavila konkretno vprašanje, če so kdaj podali kakšno pobudo za izvedbo lokalnega referendum, zbora občanov ali ljudske iniciative.

Graf 12.4: Pobuda za lokalni referendum, ljudsko iniciativo in zbor občanov

Glede na to, da večina vprašanih pozna svoje pravice pri uveljavljanju svojih interesov z referendumom, zborom občanov in ljudsko iniciativo, je odstotek tistih (glej graf 12.4), ki so uporabili to pravico relativno nizek (**12%**). Iz vprašalnikov sem razbrala, da je eno od teh društev sodelovalo pri referendumu Poček, dve pa sta v preteklosti dali pobudo za izvedbo ljudske iniciative (eno na področju prostorske politike – parkirišča, drugo pa na področju športa). Velika večina društev (**88%**) do danes še ni izkoristila pravice neposrednega odločanja v lokalni skupnosti. Vzroki so različni, morda društva nimajo takšnih problemov, da bi morala to izražati na tak način, morda je organizacija, potek, financiranje takega primera prezahtevna.

Rezultati nedvomno potrjujejo dejstvo, da je tak način neposrednega odločanja preveč zapleten in kompleksen, saj se odločitve na lokalni ravni sprejemajo vsakodnevno.

12.3. Participacija občanov v odborih občinskega sveta občine Postojna

V 23. členu statuta Občine Postojna je zapisano, da ima občinski odbor 5 članov, ki jih imenuje občinski svet izmed članov občinskega sveta in izmed drugih občanov, vendar največ polovico članov. Tako naj bi bili vsaj trije člani občinskega sveta, dva pa iz vrst civilne družbe. Predsednika odbora se imenuje izmed članov občinskega sveta.

Sestava članov odborov Občinskega sveta v občini Postojna kaže na to, da je zastopanost civilne družbe resnično udejanjena (v poglavju o delovnih telesih so le-ti označeni s temnim tiskom). V vsakem odboru sta po dva člana iz vrst civilne družbe in trije člani občinskega sveta. Ugotovim lahko, da je v nekaj odborih celo namestnik predsednika odbora oseba, ki predstavlja civilno družbo. To kaže, da se v Občinskem svetu občine Postojna zavedajo, kako pomemben člen so v verigi procesa političnega odločanja tudi pogledi in mnenja s strani civilne družbe. Ta korak nedvomno zahteva visoko stopnjo demokratičnosti in medsebojnega zaupanja.

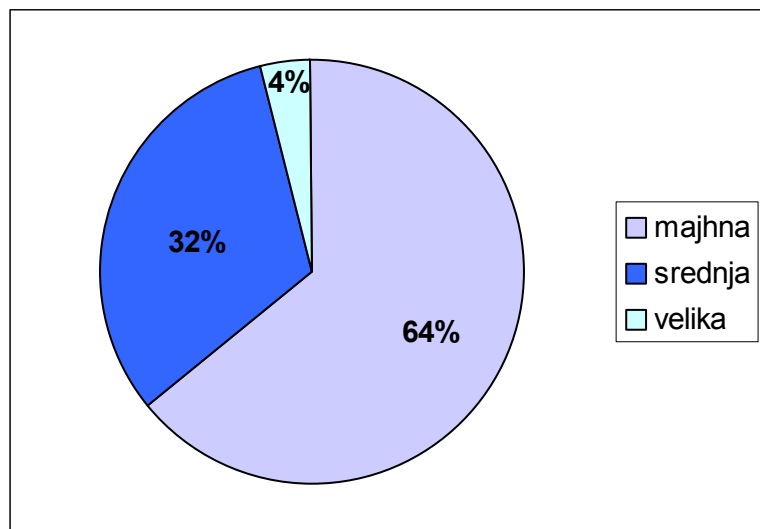
12.4. Vpliv civilne družbe na proces političnega odločanja (neposredno lobiranje)

Politični proces oblikovanja in izvajanja javnih politik gre prav tako kot na državni ravni, tudi v občini Postojna, skozi zapleten, precej dolgotrajen proces sprejemanja določenega občinskega akta. Ključna faza za razvoj celotnega procesa je tudi v tem primeru faza oblikovanja oziroma postavljanja dnevnega reda, v kateri se občinski funkcionarji zavzemajo za določen problem, o njem premišlujejo in ga uvrstijo (ali ne) na institucionalni dnevni red seje občinskega sveta. V praksi občine Postojna igra v tej fazi največjo vlogo župan, ki je največkrat predlagatelj različnih občinskih aktov. Poleg njega imajo predlagalno pravico tudi odbori in komisije ter vsak član sveta, vendar jo (predvidevam zaradi ustaljene prakse) le redko izkoristijo.

In kje v tem procesu lahko nastopijo civilnodružbeni igralci? Njihova vloga v tem procesu je skoraj nevidna. Edina možnost, ki se jim ponuja, je lobiranje za svoje interese pri občinskih funkcionarjih. Kako sodelujejo civilnodružbene organizacije v postojnski občini z posameznimi občinskimi političnimi strankami oziroma listami, delovnimi telesi občinskega sveta in županom pri oblikovanju določene javne politike, sem spraševala društva v

vprašalniku. Na začetku me je zanimalo, kakšen je sploh posluh za interese društev, ali so občinski organi odprti za dostop novih, svežih, alternativnih idej s strani društev.

Graf 12.5: Odprtost in dostopnost do političnih strank in delovnih teles v občinskem svetu

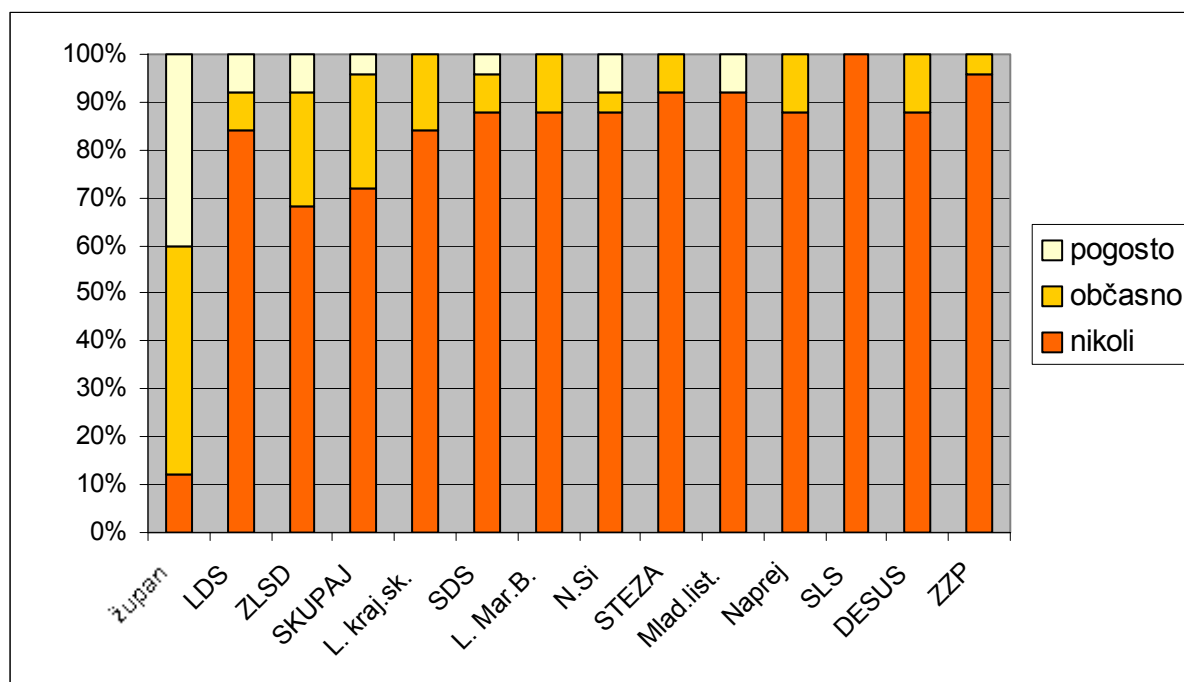
Kot vidim iz zgornjega grafa (glej graf 12.5) so politične stranke in delovna telesa prej zaprti kot odprti in dostopni za predloge, mnenja, ideje društev, ki se vztrajno ali manj vztrajno obračajo na njih. Večina vprašanih (**64%**) je odgovorila, da sta odprtost in dostopnost za njihova mnenja majhni. Pri tem je potrebno upoštevati, da je med tem odstotkom tudi nekaj društev, ki niso imela potrebe po sodelovanju s občinskimi organi. Ta društva niso iskala poti, kako priti do političnih strank oz. list in delovnih teles v občinskem svetu, ker to ni v njihovem primarnem interesu. **32%** vprašanih je odgovorilo, da so ti kanali srednje odprti in da imajo nekaj možnosti sodelovanja in predlaganja svojih idej. Le do **4%** vprašanih so politične stranke in odbori odprti za njihove predloge pri reševanju javnopolitične problematike.

Verjetno je najbolj zanimivo pogledati na koga se civilna družba pri uveljavljanju svojih interesov obrača. Kdo so torej tisti, ki so najbolj dovzetni za njihove ideje, s kom pravzaprav najpogosteje sodelujejo, pri komu imajo največje možnosti za realizacijo njihovih ciljev? Kje postojnska društva največkrat in najuspešneje lobirajo?

Želela sem konkretne rezultate, zato sem društva spraševala po sodelovanju z županom posebej ter točno določenimi političnimi strankami in delovnimi telesi v občinskem svetu oziroma z vsemi strankami in delovnimi telesi, ki so trenutno zavzemajo najpomembnejše položaje v občinskem aparatu.⁵

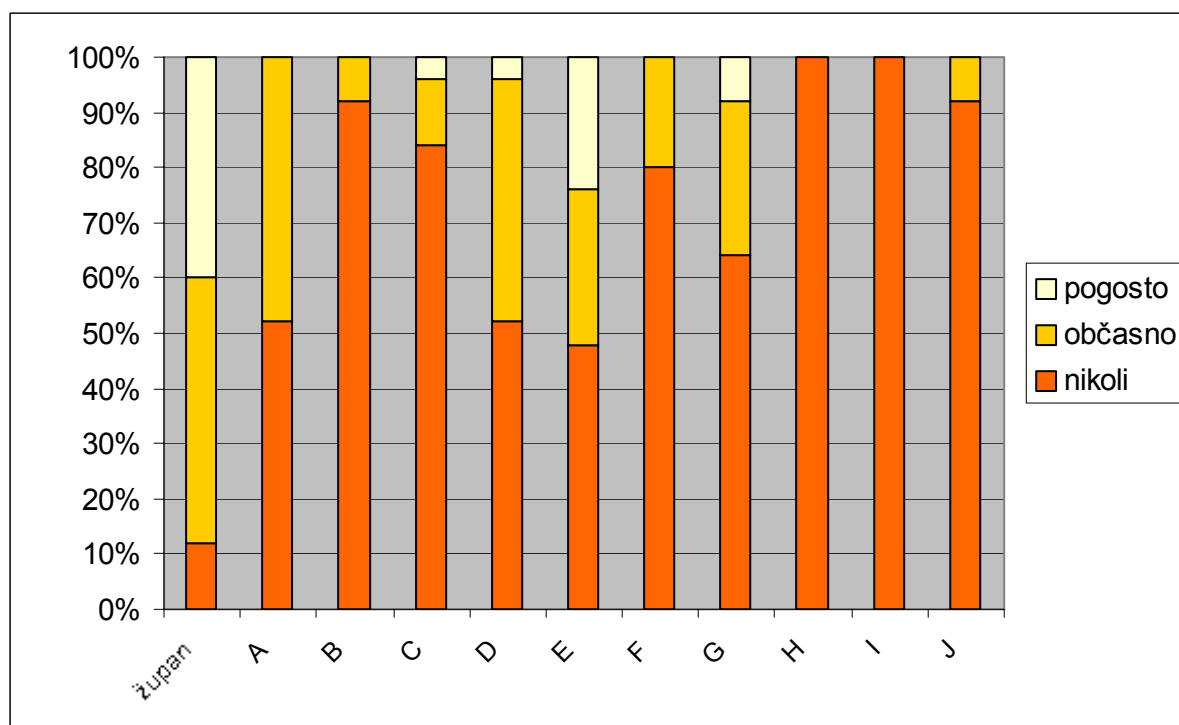
Graf 12.6.1: Pogostost sodelovanja društev z županom in političnimi strankami oz. listami

⁵ V analizo sem vključila naslednje stranke in odbore:

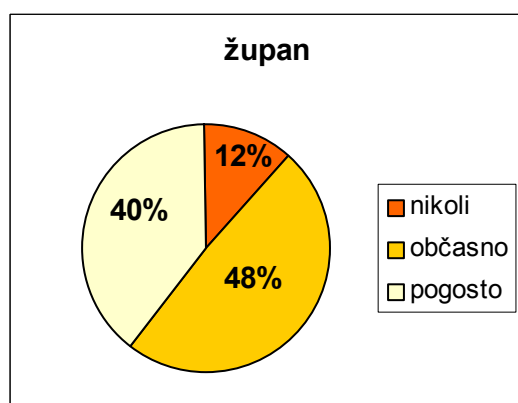
- stranke: **LDS** – Liberalna demokracija Slovenije, **ZLSD** – Združena lista socialnih demokratov, **SKUPAJ** – lokalna lista krajanov, Lista krajevni skupnosti (**L.kraj.sk.**), **SDS** – Slovenska demokratska stranka, Lista civilne iniciative Margarete Srebotnjak Borsellino (**L. Mar.B.**), **N.Si.** – Nova Slovenija, krščansko ljudska stranka, **STEZA** – lista mladih, Mladinska lista Postojna (**Mlad.list.**), Lista Naprej – Danijel Mislej (**Naprej**), **SLS** – Slovenska ljudska stranka, **DESUS** – Demokratična stranka upokojenecv Slovenije, **ZVP** – Zveza za Primorsko;
- odbori in komisije: **A** = Odbor za finance in proračun, **B** = Odbor za kmetijstvo in gozdarstvo, **C** = Odbor za gospodarstvo, **D** = Odbor za turizem, **E** = Odbor za predšolsko vzgojo, raziskovalno dejavnost, kulturo in šport, **F** = Odbor za zdravstvo in socialno varnost, **G** = Odbor za okolje in prostor, **H** = Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja, **I** = Statutarno pravna komisija, **J** = Komisija za prošnje in pritožbe.

Graf 12.6.2: Pogostost sodelovanja društev z županom in delovnimi telesi občinskega sveta

Grafa zgoraj (graf 12.6.1 in 12.6.2) jasno kažeta, da je župan tista oseba, na katero se civilna družba v občini Postojna najpogosteje obrača. Od vseh vprašanih se jih, kadar želijo vplivati na določeno javno politiko oziroma izraziti mnenje ob določeni javni tematiki, kar **40%** pogosto in **48%** občasno obrne na župana.

Graf 12.6.3: Pogostost sodelovanja društev z županom

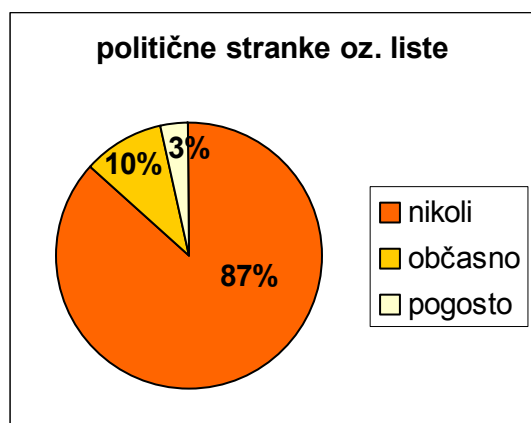

Župan je po mnenju civilne družbe najbolj kompetenten organ za doseg njihovih ciljev. Župan je oseba, ki mu društva najbolj zaupajo, da bo rešil in prisluhnil njihovim problemom. To verjetno izhaja iz njegovega položaja in funkcij, ki jih ima v občinski upravi in pri političnem odločanju. Kot sem že omenila, je župan tisti organ, ki praviloma oblikuje in daje

predloge na dnevni red občinskega sveta. Res, da nima izključne pravice odločanja pri sprejemu konkretnih občinskih aktov, je pa vsekakor najpomembnejši kreator javnih politik, saj se pri njem začne celotni proces oblikovanja in izvajanja lokalnih javnih politik.

Iz grafov je jasno, da politične stranke in delovna telesa niso tako priljubljena tarča vplivanja in lobiranja s strani civilnodružbenih organizacij.

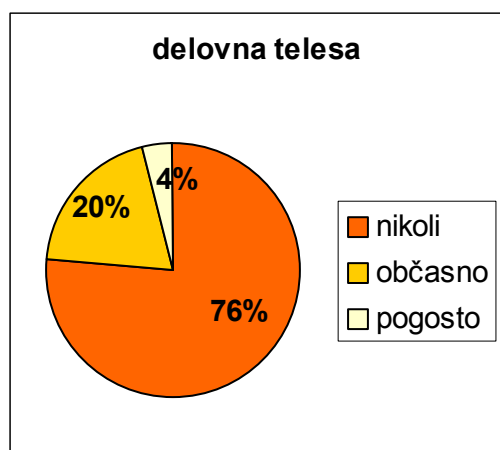
Graf 12.6.4: Pogostost sodelovanja društev s političnimi strankami oz. listami v občinskem svetu

Društva menijo, da so politične stranke nedostopne, zato največkrat nikoli (**87%**) ne sodelujejo z njimi. Le **13%** vprašanih vidi pri političnih strankah oziroma listah v občinskem svetu možnosti za realizacijo svojih idej. Očitno je, da najbolj izstopata **ZLSD** in lista **SKUPAJ**. To sta stranki, na kateri se društva največkrat zanesejo oziroma najbolj prisluhneta problemom občanov. Po vrsti si tiste, s katerimi pogosto in občasno sodelujejo, sledijo stranke LDS, N.Si, SDS, Lista krajevnih skupnosti, Lista Naprej – Danijel Mislej, Lista civilne iniciative Margarete Srebotnjak Borsellino, DESUS, Mladinska lista Postojna, STEZA in ZZP, le stranka SLS pa je tista, s katero društva sploh nimajo stikov. Ugotovim lahko, da politične stranke oziroma liste v občinskem svetu občine Postojna niso tisti lokalni politični igralci, pri katerih bi civilna družba videla in imela možnosti vplivanja na oblikovanje lokalne javne politike. Razloge lahko iščem na obeh straneh. Verjetno pa je, da je dejanska moč političnih strank oziroma list pri odločanju o lokalnih politikah precej manjša kot županova.

Pogosteje kot na politične stranke in liste v občinskem svetu, se društva s svojimi predlogi obračajo na delovna telesa občinskega sveta (**24%**).

Graf 12.6.5: Pogostost sodelovanja društev z delovnimi telesi občinskega sveta

Največkrat so objekt njihovega vplivanja Odbor za predšolsko vzgojo, raziskovalno dejavnost, kulturo in šport, Odbor za turizem in Odbor za finance in proračun. Ti podatki potrjujejo dejstvo, da v postojnski občini deluje največ društev na področju športa, kulture in turizma. Zanimivo je, da je pomembna tarča lobiranja Odbor za finance in proračun, kar jasno pove, da se tudi društva ne prestando ukvarjajo s pridobivanjem finančnih sredstev. Da bi si zagotovila čim večji delež proračunske pogače, skušajo lobirati tudi pri omenjenem odboru. Po pogostosti sodelovanja si sledijo še Odbor za okolje in prostor, Odbor za zdravstvo in socialno varnost, Odbor za gospodarstvo, Odbor za kmetijstvo in gozdarstvo in Komisija za prošnje in pritožbe. Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja ter Statutarno pravna komisija sta delovni telesi, na kateri društva ne naslavljajo svojih vprašanj in problemov. Iz teh podatkov lahko rečem, da so pomembni oblikovalci lokalne javne politike tudi delovna telesa občinskega sveta občine Postojna, civilna družba pri njih večkrat lobira kot pri samih občinskih svetnikih. Opomniti je potrebno, da so v teh odborih poleg občinskih svetnikov tudi predstavniki civilne družbe, ki prenašajo informacije iz tega dela. To so tudi člani nekaterih društev, kar zagotovo pomeni prednost pri uveljavljanju idej tega in njemu povezanih društev.

Na koncu tega poglavja bi dodala še konkretno mnenje in pogled predsednice enega od vprašanih društev, ki pravi: *»Delovanje društev in njihovih programov se v veliki meri ne vrednoti in upošteva, finančna sredstva se razporejajo in dodeljujejo očitno po simpatijah, ne po vsebini programov. To društva prisili h komercialnim projektom ali pa samemu propadu. V kolikor društvo nima koordinatorja v delovnem razmerju ali zelo dobrih donatorjev in sponzorjev, ima zelo majhne možnosti za preživetje, razen če nima v svojih vrstah politično ali gospodarsko pomembnih članov, ki bi zagotovil potreben dotok sredstev.«*

12.5. Druge oblike participacije civilne družbe v občini Postojna

12.5.1. Posredno lobiranje

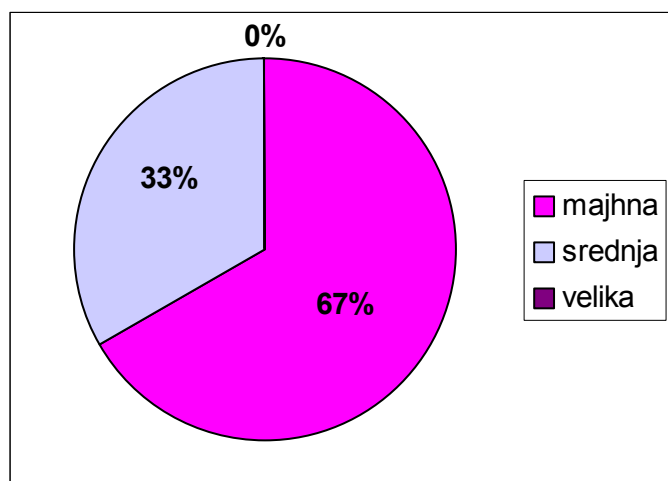
Civilnodružbene organizacije na lokalni ravni se lahko poleg že omenjenih oblik participacije poslužujejo še bolj posrednih načinov vplivanja na politično življenje v lokalni skupnosti. Uporabljajo lahko različne poti do tistih, ki imajo politične vire in moč.

Za razliko od neposrednega lobiranja pri občinskih organih, lahko civilnodružbene organizacije vplivajo na politične odločitve prek javnosti. Najpogostejše sredstvo, ki ga pri tem uporabljajo so mediji. Prek njih neposredno oglašujejo svoje poslanstvo, mobilizirajo nove simpatizerje, hkrati pa ustvarijo podobo o mnenjih, ki jih zagovarjajo. S svojo prodornostjo lahko prepričajo občane, da izvolijo tiste ljudi, ki zagovarjajo podobne vrednote, stališča in sledijo istim svetovnonazorskim prepričanjem.

Za civilnodružbene organizacije v določeni lokalni skupnosti so zagotovo najbolj aktualni mediji, ki delujejo na ožjem in širšem lokalnem območju in obravnavajo lokalno tematiko. V občini Postojna so takšni mediji radio (Radio 94), časopisa (Prestop in Notranjske novice) ter televizijski program (Studio Proteus).

Kako pa društva v postojnski občini dejansko vplivajo na tak način in koliko se resnično poslužujejo lokalnih medijev za vplivanje na javnopolitično življenje, sem poizvedela konkretno pri njih.

Graf 12.7: Vloga društev pri oblikovanju javnega mnenja prek lokalnih medijev

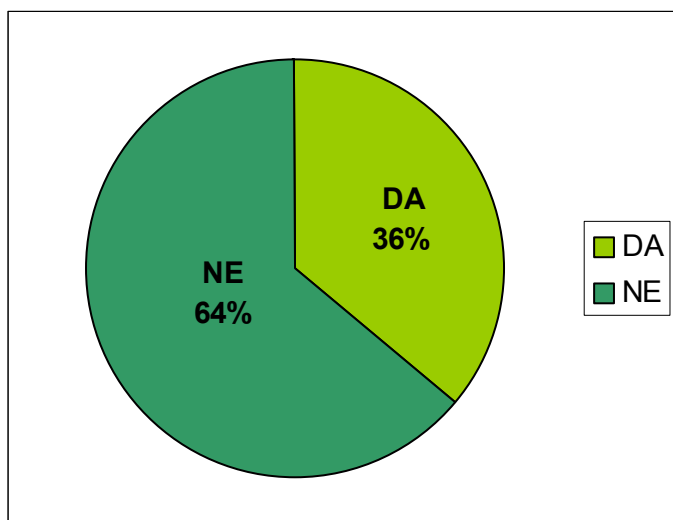

Kot vidim iz zgornje skice (glej graf 12.7), je za **67%** vprašanih društev njihova vloga pri oblikovanju javnega mnenja s pomočjo lokalnih medijev majhna. **33%** vprašanih meni, da imajo srednje možnosti pri oblikovanju javnega mnenja prek lokalnih medijev. Nihče od

vprašanih (**0%**) pa ni videl v lokalnih medijih nobene posebno velike vloge za predstavitev in uveljavitev svojih stališč ob določenih javnopolitičnih problemih.

Oglaševanje in predstavljanje volilnih programov političnih strank v medijih je pomemben del volilne kampanje. Zato politične stranke z najrazličnejšimi metodami privabljajo volivce, da za njih glasujejo. Pri tem jim lahko pomagajo tudi civilnodružbene organizacije, ki imajo podobne interese in zagovarjajo podoben politični program. Društva v občini Postojna sem zato spraševala, če lahko s svojim nastopom v lokalnih medijih pripomorejo k izvolitvi politične stranke oz. liste s katero simpatizirajo.

Graf 12.8: Vpliv društev prek lokalnih medijev pri izvolitvi določene politične stranke oz. liste v občinski svet

64% vprašanih meni, da s svojim nastopom in vplivom v lokalnih medijih ne more prepričati volivcev, da izbere tisto politično opcijo, s katero simpatizirajo oziroma tisto, ki zagovarja podobna stališča in vrednote. **36%** vprašanih pa vidi v lokalnih medijih velike možnosti za podporo določeni politični stranki ali listi, ko ta kandidira za vstop v občinski svet.

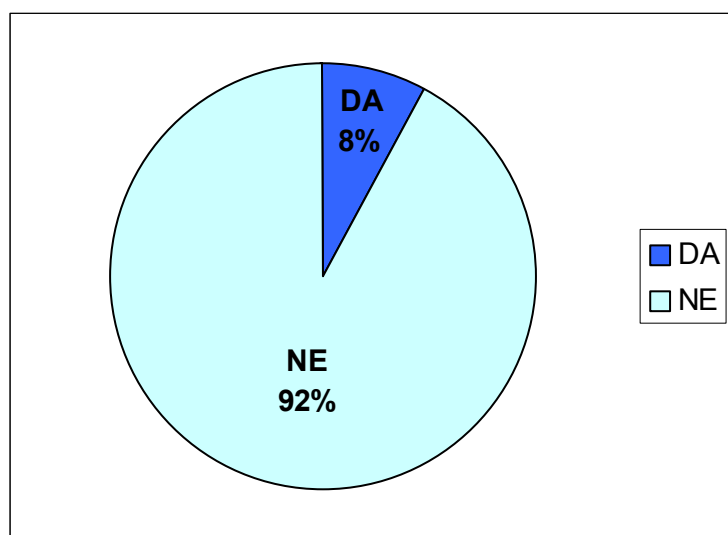
Rezultati pri obeh vprašanjih kažejo na precejšnje nezaupanje v lokalne medije oziroma na to, da društva v postojnski občini ne želijo izražati svojih prepričanj in vrednot v javnosti. Vzrokov za takšno stanje je gotovo veliko. Vendar menim, da lahko ključne točke iščem v nezainteresiranosti pri vplivanju na javno mnenje prek lokalnih medijev, neprepičljivosti, neprodornosti in vaseusmerjenosti civilnodružbenega prostora.

12.5.2. Protesti, shodi, mirne demonstracije...

Takrat ko civilnodružbene organizacije nimajo ali ne vidijo drugih možnosti vplivanja na politično življenje v lokalni skupnosti, lahko legalno in demokratično organizirajo protest, shod, stavko, mirno demonstracijo. Te oblike politične participacije so ponavadi zelo odmevne in jih praviloma spremljajo mediji. Takšen način izražanja svojih zahtev in pogledov na določena lokalna javnopolitična vprašanja zahteva visoko stopnjo organiziranosti in samodiscipline znotraj iniciativne civilnodružbene organizacije.

Društva v postojnski občini sem spraševala, če jim je kdaj uspelo se tako organizirati in speljati kakšno od omenjenih oblik politične participacije.

Graf 12.9: Organizacija protesta, shoda, stavke ali mirne demonstracije

Velika večina vprašanih (92%) ni nikoli organizirala protesta, shoda, stavke ali mirne demonstracije. Le 8% vprašanih je bilo v svoji preteklosti iniciator takšnega dogodka. Iz tega lahko sklepam, da društva v občini Postojna nimajo potrebe po takem načinu političnega udejstvovanja ali da so preslabo notranje organizirane in disciplinirane, da bi lahko bile učinkovit mehanizem združevanja podobnih političnih pogledov.

13. SKLEP

Namen moje diplomske naloge je bil raziskati dejansko stanje političnega življenja v občini Postojna. Jasno je, da so glavni in ključni akterji celotnega lokalnega političnega procesa občinski organi (župan, občinski svet, delovna telesa), vendar sem svojo pozornost in čas bolj usmerila na civilnodružbene igralce. Raziskala sem, kakšna je njihova vloga v tem procesu, kje lahko vstopijo v ta proces, komu izrazijo svoje poglede in kakšne so njihove možnosti vplivanja na politično življenje. Najpogostejši in najpomembnejši predstavniki civilne družbe so tako kot v vseh lokalnih skupnostih v Sloveniji tudi v občini Postojna društva, zato sem se osredotočila prav na njih.

Potek raziskave je šel tako teoretično kot praktično (na primeru občine Postojna) skozi temeljito analizo definicij političnega življenja, ki sem si jih zastavila že na začetku. To so lokalne volitve, proces političnega odločanja, lokalna demokracija – neposredne oblike odločanja in druge oblike politične participacije občanov. Vsako od teh razumevanj političnega življenja sem podrobno teoretično opredelila in raziskala na konkretnih primerih, tako da sem lahko preverila na začetku postavljene hipoteze.

Začela sem z lokalnimi volitvami in udeležbo na njih. Za lažjo predstavitev in interpretacijo sem zbrala podatke za lokalne volitve leta 1998 in 2002. Po pregledu statističnih dokumentov (Uradni list RS) sem ugotovila, da je bila udeležba občanov občine Postojna na lokalnih volitvah za občinski svet in za župana v letu 1998 59,56 odstotna leta 2002 pa 74,42 odstotna. To kaže na precej večjo željo in zanimanje občanov po vplivanju na oblikovanje občinskih organov v letu 2002 kot v letu 1998. Razlika v volilni udeležbi med letoma 1998 in 2002 je opazna tudi pri drugem krogu volitev za župana, saj je leta 1998 v drugem krogu za župana volilo 47,90% vseh volivcev, v letu 2002 pa 68,48% volivcev. Na podlagi teh podatkov, razen rezultata drugega kroga volitev za župana leta 1998, lahko svojo hipotezo (hipoteza 1) zavržem in z optimističnim pogledom rečem, da se občani občine Postojna zavedajo, da lahko s svojim glasom na lokalnih volitvah prispevajo h kreiranju političnega življenja, zato večina volivcev pride na volitve in odda svoj glas izbranemu kandidatu. Volilna udeležba na volitvah za župana in občinski svet, razen v drugem krogu volitev za župana leta 1998, ni bila pod petdeset odstotkov.

Pomemben aspekt politične participacije je lokalna demokracija. Idealno bi bilo, če bi občani lahko vse odločitve sprejemali neposredno z lokalnim referendumom, zborom občanov ali

ljudsko iniciativo. Vendar so to kompleksne in zahtevne odločitve, ki jih je potrebno sprejemati vsakodnevno in zahtevajo strokovnost in poglobljeno razpravo.

Zanimalo me je, če so društva v postojnski občini seznanjena s pravicami, ki se tičejo neposrednega odločanja. Ali vedo, da lahko ta tak način izražajo svoja mnenja in poglede na določen javnopolitični problem? Ugotovila sem, da kar 80% vprašanih pozna te pravice oziroma, da se velika večina zaveda, da lahko s pobudo za izvedbo lokalnega referendum, zbora občanov in ljudske iniciative vpliva na politično življenje. Sistem pa se ustavi pri realizaciji teh pravic. Le 12% vprašanih društev je v času svojega delovanja resnično udeležilo te pravice. Težko bi rekla, da je to zaradi same nezainteresiranosti društev za tak način reševanja javnopolitične problematike, saj je gotovo, da izvedba takšne oblike neposrednega odločanja zahteva brežhibno organizacijo in vodenje ter primerna finančna in tehnična sredstva. Tudi dolgotrajajoč primer ureditve vojaškega poligona Poček z referendumom, kaže na zelo kompleksen proces reševanja lokalnih problemov na takšen neposreden način. Svojo drugo hipotezo (hipoteza 2) tako lahko z gotovostjo zavržem, saj postojnska društva vedo za lokalno demokracijo oziroma poznajo pravice pri neposrednem odločanju, vendar pa je problem v tem, da te pravice redko izkoristijo.

Že na začetku sem predpostavljala, da je nacionalni sistem sprejemanja določenih javnih politik podoben lokalnemu sprejemanju občinskih aktov. In sicer, da je to dolgotrajen politični proces oblikovanja in izvajanja javnih politik, ki gre skozi proceduro določenih faz. Ključna faza tega procesa je faza oblikovanja oziroma postavljanja dnevnega reda, kjer lahko poleg odločevalcev nastopi tudi civilna družba.

V praksi občine Postojna igra v tej fazi največjo vlogo župan, ki največkrat predlaga različne občinske akte. Poleg njega imajo predlagalno pravico tudi odbori in komisije ter vsak član sveta, vendar jo (predvidevam zaradi ustaljene prakse) le redko izkoristijo. Vloga civilne družbe je v tem procesu skoraj nevidna. Edina možnost, ki se jim ponuja, je lobiranje za svoje interese pri občinskih funkcionarjih.

Največkrat je tarča lobiranja društev v občini Postojna župan, saj se nanj pri reševanju svojih problemov obrača kar 88% vprašanih društev. Rekla bi, da to izhaja iz njegove pozicije, ki jo ima v občini, saj mu njegov položaj in funkcije dajejo pomembno politično prednost in (pre)moč. Društva se le redko kdaj obrnejo na posamezne politične stranke ali delovna telesa v občinskem svetu. Le 13% vprašanih društev pogosto ali občasno sodeluje s političnimi strankami ali listami, 24% pa pogosto ali občasno sodeluje z delovnimi telesi občinskega sveta. Pri političnih strankah oziroma listah izstopata ZLSD in lista SKUPAJ, pri katerih

lobira okrog 30% vprašanih, pri drugih strankah pa lobira manj kot 20% vprašanih društev. Boljša je kooperacija z nekaterimi delovnimi telesi, približno polovica vprašanih društev (50%) pogosto ali občasno sodeluje in lobira pri Odboru za predšolsko vzgojo, raziskovalno dejavnost, kulturo in šport, Odboru za turizem in Odboru za finance in proračun. To kaže, da v postojnski občini deluje največ društev na področjih športa, kulture in turizma, saj so ponavadi društva usmerjena bolj v tiste javne politike, ki se neposredno tičejo njihovega poslanstva. Precejšen odstotek sodelovanja je tudi na področju proračuna in financ, kar potrjuje dejstvo, da se večina društev financira iz občinskega proračuna.

Tretjo hipotezo (hipoteza 3), da društva v občini Postojna pogosto neposredno lobirajo oziroma sodelujejo z občinskimi organi in tako pomembno prispevajo k oblikovanju lokalne javne politike lahko potrdim, le v primeru župana. Medtem ko bi za politične stranke oziroma liste in delovna telesa to težko rekla, saj je v povprečju odstotek sodelovanja z njimi zelo majhen, razen nekaterih že omenjenih izjem.

Tudi hipotezo (hipoteza 4), da imajo lokalni mediji v občini Postojna pomembno vlogo pri oblikovanju politične javnosti moram zavrniti, saj večina (67%) vprašanih društev meni, da je njihova vloga pri oblikovanju javnega mnenja prek lokalnih medijev majhna. Nobeno od vprašanih društev ne vidi v lokalnih medijih posebno velike vloge za predstavitev in uveljavitev svojih pogledov in stališč. Lokalni mediji v postojnski občini torej niso preveč iskan prevodnik političnih interesov civilne družbe.

Na koncu lahko sklenem, da je civilna družba v občini Postojna dovolj »zrela«, informirana in ima kvalitetne vire moči za vplivanje na lokalno politično življenje, vendar so želje in potrebe društev po vplivanju na kakršnokoli oblikovanje lokalne javne politike majhne. Mislim, da je vzrok predvsem ozka usmerjenost v primarne, specifične dejavnosti, zaradi katerih so se organizirali v takšno združenje. Problem tistih, ki si želijo biti aktivni na političnem področju, pa so zaprti in nedostopni kanali ter neposluh ključnih oblikovalcev lokalne javne politike za ideje, poglede in mnenja iz sfere civilne družbe. Posledice teh dejstev kažejo na nizko stopnjo participacije civilnodružbenih organizacij pri političnem življenju v občini Postojna.

14. LITERATURA

Samostojne publikacije:

- Bibič, Adolf (1997): Politološki preseki - civilna družba in politični pluralizem. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Della Porta, Donatella, prevod Marjan Sedmak (2003): Temelji politične znanosti. Sophia, Ljubljana.
- Dunn, William (1994): Public Policy Analysis. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Dye, R. Thomas (1995): Understanding Public Policy. Eighth Edition. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Fink Hafner, Danica (2001): Politične stranke. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Grafenauer, Božo (2000): Lokalna samouprava na slovenskem, Teritorialno – organizacijske strukture. Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor.
- Grad, Franc (1998): Lokalna demokracija - organizacija in volitve. Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
- Grdešić, Ivan (1995): Političko odločevanje. Alinea, Zagreb.
- Ippolito, Dennis S., Thomas G. Walker (1980): Political Parties, Interest Groups and Public Policy – Group Influence in American Politics. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Kraševac, Alenka (2002): Oblikovanje javnih politik, Primer kulturnih politik v Sloveniji. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Tester, Keith (1992): Civil society. Routledge, 11 New Fetter Lane, London.
- Travner, Anton (1997): Društva – nova zakonodaja. Založništvo Pozoj Velenje, Velenje.
- Vlaj, Stane (1998): Lokalna samouprava – občine in pokrajine. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Šmidovnik, Janez (1995): Lokalna samouprava. Cankarjeva založba, Ljubljana.

Članki v revijah in zbornikih:

- Bibič, Adolf (1994): »Politične stranke kot predmet politične znanosti«. V: Igor Lukšič (urednik): Stranke in strankarstvo, zbornik referatov, Politološki dnevi, Dolenjske Toplice, 27. in 28. maj 1994. Slovensko politološko društvo, Ljubljana, str. 1-9.

- Bibič, Adolf (1995): »Interesne skupine in politika«. V: Igor Lukšič (urednik): *Interesna združenja in lobiranje*, zbornik referatov, Politološki dnevi Portorož, 26 in 27 maj 1995. Slovensko politološko društvo, Ljubljana, str. 1-18.
- Brezovšek, Marjan (1995): »Interesne skupine in politični sistem«. V: Igor Lukšič (urednik): *Interesna združenja in lobiranje*, zbornik referatov, Politološki dnevi Portorož, 26 in 27 maj 1995. Slovensko politološko društvo, Ljubljana, str. 19-34.
- Brezovšek, Marjan (1995): »Politična participacija«. *Teorija in praksa*, 32, 3-4, str. 199-211.
- Brezovšek, Marjan (2004): »Proučevanje lokalne demokracije in zaznave Slovencev«. V: Marjan Brezovšek, Miro Haček, Alenka Krašovec (uredniki): *Lokalna demokracija I: Analiza lokalnih volitev 2002*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 9-21.
- Ferfila, Bogomil (2000): »Sodobni politični sistemi in javne politike – presojanje in razvrščanje«. V: Bogomil Ferfila, Polonca Kovač: *Javne politike in javna ekonomika*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 12-74.
- Fink Hafner, Danica (2002a). »(Pre)oblikovanje policy omrežij v kontekstu demokratičnega prehoda – slovenski primer«. V: Danica Fink Hafner, Simona Kustec Lipicer: *Policy omrežja – študijsko gradivo*, Ljubljana, str. 61-66.
- Fink Hafner, Danica (2002b): »Znanost »o« javnih politikah in »za« javne politike«. V: Danica Fink Hafner, Damjan Lajh (urednika.): *Analiza politik*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 7-28.
- Grad, Franc (1999): »Lokalna samouprava«. V: Igor Kavčič, Franc Grad: *Ustavna ureditev Slovenije*. *Gospodarski vestnik*, Ljubljana, 321-355.
- Lajh, Damjan, Simona Kustec Lipicer (2002): »Proces oblikovanja dnevnega reda«. V: Danica Fink Hafner, Damjan Lajh (urednika.): *Analiza politik*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 29-45.
- Kotar, Mirjam (2002): »Država kot javnopolitični igralec«. V: Danica Fink Hafner, Damjan Lajh (urednika.): *Analiza politik*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 50-66.
- Makarovič, Matej (2002): »Politična participacija v desetletju demokratizacije«. V: Niko Toš, Ivan Bernik (urednika.): *Demokracija v Sloveniji, prvo desetletje*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Rizman, Rudi (1999): »Vloga (nove) civilne družbe pri konsolidaciji demokracije«. V: Rado Bohinc, Metod Črnetič (urednika): *Modra knjiga, Civilna družba Sloveniji in*

Evropi. Društvo Občanski forum, Služba vlade RS za evropske zadeve, Ljubljana str. 14-20.

Pravni viri:

- Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št.33/1991.
- Zakon o lokalni samoupravi, Uradni list RS, št.72/1993, 6/1994, 45/1994, 57/1994, 14/1995, 20/1995, 63/1995, 9/1996, 39/1996, 44/1996, 26/1997, 70/1997, 10/1998, 74/1998, 59/1999, 70/2000, 51/2002, 108/2003.
- Zakon o lokalnih volitvah, Uradni list RS, št. 72/1993, 7/1994, 33/1994, 70/1995, 51/2002, 11/2003.
- Zakon o društvih, Uradni list RS, št. 60/1995, 49/1998, 89/1999.
- Statut Občine Postojna, Uradni list RS, št 1/1996, 68/1997, 84/1998 in 66/1999.
- Poslovnik Občinskega sveta občine Postojna, Uradni list RS, št. 95/1999.
- Poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna, Uradni list RS, št. 86/1998.
- Poročilo o izidu volitev članov Občinskega sveta občine Postojna, Uradni list RS, št. 116/2002.
- Poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna, Uradni list RS, 86/1998.
- Poročilo Občinske volilne komisije občine Postojna o izidu glasovanja volitev za župana Občine Postojna, Uradni list RS, 116/2002.
- Sklep o razpisu svetovalnega referenduma o ukinitvi vojaškega poligona Poček na območju Občine Postojna, Uradni list RS, št. 81/2000.
- Poročilo o izidu svetovalnega referenduma o ukinitvi vojaškega poligona Poček na območju Občine Postojna, Uradni list RS, št. 100/2000.

Internetne strani:

- Internet 1: <http://www.postojna.si>, 20.4.2004.
- Internet 2: Vlaj, Stane (2002). »Udeležba državljanov v lokalnem javnem življenju«, http://www.ds-rs.si/2MO/dejavnost/posveti/besedila_pos/pos24-4-02_Vlaj.htm, 30.8.2004

- Internet 3: Fink Hafner, Danica (2001). Analiza politik – akterji, modeli in načrtovanje politike skupnosti«, <http://www.radiostudent.si/projekti/ngo/teksti/Hafner.html>, 20.8.2004.
- Internet 4: Vatovec, Pavel (2002). »Na Počku spet poka«, <http://www.drustvo-skupaj.si/tretja.htm>, 15.9.2004.

PRILOGE

A) Vprašalnik o vplivanju postojnskih društev na lokalno politično življenje

1. Naziv in leto ustanovitve organizacije (društva) na lokalni ravni?

---

2. Koliko članov šteje vaša organizacija v občini Postojna?

---

3. Na katerih področjih delujete oziroma kateri interesi vas združujejo?

---

4. Vas poleg osnovnih namenov organizacije zanima še kaj drugega? Si morda želite vplivati na politično življenje oziroma oblikovanje javnih politik v občini Postojna? (Obkrožite številko)

1 – da

2 – ne

4.1. Kako pogosto vaša organizacija sodeluje pri oblikovanju lokalnih politik na naslednjih področjih. (Obkrožite številko 1 – nikoli, 2 – redko, 3 – občasno, 4 – pogosto, 5 – vedno)

finance in proračun	1	2	3	4	5
gospodarstvo	1	2	3	4	5
turizem	1	2	3	4	5
izobraževanje	1	2	3	4	5
šport in kultura	1	2	3	4	5
zdravstveno in socialno varstvo	1	2	3	4	5
okolje in prostor	1	2	3	4	5

5. Kakšna je odprtost in dostopnost do političnih strank v občinskem svetu ter občinskih odborov in komisij za vaše predloge, mnenja, ideje? (Obkrožite številko)

1 – zelo majhna

2 – majhna

3 – srednja

4 – velika

5 – zelo velika

5.1. S kom (od spodaj navedenih) največkrat sodelujete in kdo največkrat prisluhne vašim predlogom? (Obkrožite številko 1 – nikoli, 2 – redko, 3 – občasno, 4 – pogosto, 5 – vedno)

A) Župan	1	2	3	4	5
B) Odbor za finance in proračun	1	2	3	4	5
Odbor za kmetijstvo in gozdarstvo	1	2	3	4	5
Odbor za gospodarstvo	1	2	3	4	5
Odbor za turizem	1	2	3	4	5
Odbor za predšolsko vzgojo, raziskovalno dejavnost, kulturo in šport	1	2	3	4	5
Odbor za zdravstvo in socialno varnost	1	2	3	4	5

Odbor za okolje in prostor	1	2	3	4	5
Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja	1	2	3	4	5
Statutarno pravna komisija	1	2	3	4	5
Komisija za prošnje in pritožbe	1	2	3	4	5
C) LDS – Liberalna demokracija Slovenije	1	2	3	4	5
ZLSD – Združena lista socialnih demokratov	1	2	3	4	5
SKUPAJ – lokalna lista krajanov	1	2	3	4	5
Lista krajevni skupnosti	1	2	3	4	5
SDS – Slovenska demokratska stranka	1	2	3	4	5
Lista civilne iniciative Margarete Srebotnjak Borsellino	1	2	3	4	5
NSi. – Nova Slovenija, krščansko ljudska stranka	1	2	3	4	5
STEZA – lista mladih	1	2	3	4	5
Mladinska lista Postojna	1	2	3	4	5
Lista Naprej – Danijel Mislej	1	2	3	4	5
SLS – Slovenska ljudska stranka	1	2	3	4	5
DESUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije	1	2	3	4	5
ZZP – Zveza za Primorsko	1	2	3	4	5

5.2 Kakšna so vaša sredstva oziroma načini komunikacije (na kakšen način kontaktirate) z zgoraj navedenimi političnimi akterji? (Obkrožite številko)

1 – osebno (neposredno s svetniki)

2 – pisma

3 – elektronska pošta

4 – drugo _____

5.3. Kako pogosto (tisti, s katerimi sodelujete) upoštevajo vaša mnenja, interese, predloge, kadar se oblikujejo konkretni predlogi za sprejem odloka ali drugega občinskega akta? (Obkrožite številko)

1 – nikoli

2 – redko

3 – občasno

4 – pogosto

5 – vedno

6. Kako bi na splošno ocenili odnos med vašo organizacijo in odločevalci (tu mislim predvsem politične stranke). Obkrožite številko (1-zelo majhen, 2-majhen, 3-srednji, 4-velik, 5-zelo velik)

tekmovalnost	1	2	3	4	5
konfliktnost	1	2	3	4	5
sodelovanje, kooperacija	1	2	3	4	5
prevlada, dominacija	1	2	3	4	5
podreditev	1	2	3	4	5

7. Ali ste vedeli, da imate po Ustavi RS in zakonu o lokalni samoupravi imate pravico za neposredno odločanje v lokalni skupnosti, z referendumom, zborom občanov in ljudsko iniciativo? (Obkrožite številko)

1 – da

2 – ne

7.1. Ste v času svojega delovanja kdaj izkoristili to pravico, ste kdaj podali kakšno pobudo za izvedbo lokalnega referendum, zbora občanov ali ljudske iniciative? (Obkrožite številko)

1 – da

2 – ne

8. Kakšna je vaša vloga pri oblikovanju javnega mnenja prek lokalnih medijev? (Obkrožite številko)

1 – zelo majhna

2 – majhna

3 – srednja

4 – velika

5 – zelo velika

8.1. Mislite, da na tak način lahko prepričate občane, da izvolijo v občinski svet politično stranko, s katero simpatizirate? (Obkrožite številko)

1 – da

2 – ne

9. Ste v času vašega delovanja organizirali kakšen protest, shod, stavko ali mirno demonstracijo? (Obkrožite številko)

1 – da

2 – ne

10. Vaše pripombe in opombe k vprašalniku oziroma analizi.
